

3 0112 072882050

פערלאג די "יודישע ביהנע".

די

געבראכענע

הערצער

דראמא אין 4 אקטען

פון

נ. ליבין.

ווארשא-תרס"ח

ГЕБРОХЕНЕ ГЕРЦЕРЪ

т. е. Ломанные сердца

Драма въ 4-хъ дѣйствіяхъ

соч. Н. Либина.

Hurewitz
die gebrochene hanger

פערלאג די „יודישע ביזנעס“.

די

געבראכענע

הערצער

דראמא אין 4 אקטען

פון

ה. ליבין.

ווארשא—תרס"ח

ГЕБРОХЕНЕ ГЕРЦЕРЪ

т. е. Ломанные сердца

Драма въ 4-хъ дѣйствіяхъ

соч. З. Либина.

296.025
H 93g

די פערזאָנען:

זחום עסטערין. א חון
פייגע. ויין פרוי
מעכלע. זייערע קינדער
גיטעלע.
בענוזשעמען. גיטעלעס געליעכטער
אביגדור. דעם חון'ס נעפפע
שפרינצע. ויין פרוי
גלאסקין. א שדכן
דאקטאר.
וועכטערין.

Requiescat in pace

1874

1874

1874

13

ערשטער אָקט.

וואו בער-הבתולע מעבלירט ציטער בעי נחום עסטערין. שבת-
צונאכטס, עס איז נאך וואס באכט געווארען. אויף דער
ביהנע איז דוגקעל.

מעבלע: נו מאמעניו מע מעג שוין?
פייגע: יא מיין קינד, מע זעהט שוין ווי דו שמערענדליך
שיינען אין הימעל. דו הערסט מעבלע, אז אויף קוק דא
אויפ'ן הימעל, ווייזט זיך מיר אויס, אז מיר זענען אין
אונזער שטאדט ארשע, דער אייגענער קלארער
הימעל — דו אייגענע ליכטיגע שטערן; אוי מאמע
פאטער, דו ביסט אויף דער גאנצער וועלט דער-
וועלכער הער!

מעבלע: דערפאר מאמעניו אז מען קוקט גוט אויף דעם
הימעל נאך אויף דער ערד, דערקענט מען שוין באלד
אז מען איז אין גידיאק. און נישט אין ארשע —
ווייזט אן ליכט. אוי! ווי דו יאהרען לויפען, שוין דעם
צווייטען יאהר צייט שמעל איך נאך מיין מאן.

פייגע: אונז אלע צו לאנגע רעכענדיגע יאהר... וואס זשע
מעבלינקע — סעמ: איז נישט געגאנגען און שול ארמ
קדיש זאגען?

מעבלע: גיין!

פייגע: גיין? ער שפיעלט זיך נאך נאך מיט דו קינדער
אין גאס.

מעכלע: (עפנט דאס פאנסטער) סעמי! סעמקע! א הער געה!

פייגע: וואסווע מעכלינקע, געהסט שוין וויעדער בלענדערן די אויגען ביים לאמפ? וועגניג ארבייטסט דו גאנצע מעג?

מעכלע: די מעג — מאמע — ווערען שוין קלענער, מע מוז שוין אביסעל צוארבייטען ביים לאמפ, וואס זאל מען טהון?

פייגע: אוי! שונאי ציין זאלען דאס האבען אויף זייער לעבען, וואס דו האסט אין גאנצען פאר דיין ארבייט. בעסט בעסער ביים פאטער אין הימל אז ער זאל שיקען דעם טאמען א גוט יאהר, שוין ב"ה וואכען צו ראש השנה, און עס פערקויפט זיך ווער וועגניג טיקעטס צום טאמענס שול. דער טאמע געהט ארום אהן א קאפף. ער זאגט אז די גבאים קענען נאך צונעמען איין אנדערן חזן אויף זיין ארט. — וועגן עס זאל זיך וועגן. טיקעטס פערקויפען, די בעזע שעה זאל גיט זיין. אויף יודישקייט קוקט מען דאך דא גיט — וואו א לעדיג. הויז — וואו א לעדיגע געוועלכט מאכט מען שולעכליק אויף ימים נוראים און מען פערקויפט טיקעטס בחצי חנם. חזנים פעהלען דאך, גאט זיי דאנק, גיט. — וואו א לעדיגעהער ווערט א חזן.

מעכלע: געוואלד וואס טהו איך פארט מיט דעם?

פייגע: וואס איז שוין ווייטער?

מעכלע: שוין וויעדער א נייער פאסאן, איך הויב אפילו נישט אן צו הייסען ווי אזוי אריין צו קריכען אין דעם.

פייגע: נא ווארט אויס ביי גיטעלע וועט קומען — זי וועט דיר שוין זאגען. — זי קענן דאך אלעס און ווייסט דאך אלעס. געזונד און שטארק זאל זי נאר זיין — און זאג: ווער לערנט זי? אין איהרע בוכליק האט זי

דעןן איינצער געלערנט? קיינער גיט — עס פעהלט נאר זי זאל זיין אביסעלע געזונדער, וואלט זי געווען ביי אונז איין אמתע ברכה פון זיין לעבען נאמען, נאר איך פארשטעה גיט פאר וואס זי זאגט זיך היינט לענגער ווי המיד? עס איז שוין אזוי שפעט און זי איז נאך נישטא, וואסווע מעכלינקע זי ארבייט אפשר פויער אבער? (סע קלאפט.)

פייגע: אריין! (אביגדור קומט אריין)

אביגדור: אלץ איינס! א גוט איוונק

פייגע: א גוט גאווענט.

מעכלע: גוט איוונק! וואס מאכט שפרינצע, אביגדור?

אביגדור: בידע וועגן קראנק!

פייגע: ווער בידע?

אביגדור: שפרינצע און דאס פערד!

פייגע: אוי ווי דו רעדסט, שפרינצע און דאס פערד וועגן ביי דיר גלייך? וואלסטו האטשע געזאגט להבדיל!

אביגדור: להבדיל היינט להבדיל מארגען עס איז גיט גוט — אז א ווייב איז קראנק, עס איז אויך בוסער אז דאס פערד איז קראנק.

מעכלע: וואסווע, זי ליגט?

אביגדור: בידע ליגען — שפרינצע ליגט אין בעט, און דאס פערד ליגט אין שטעלכעל.

פייגע: וואס פעהלט שפרינצע?

אביגדור: ווער ווייסט זי דו ווייטער, זי איז גרין ווי איין אנדערקע, סמאטשקעט לימפע, קען גיט קוקען אויף קיין פלייש, און...

פייגע: אויב אזוי, וועט זי שוין גיך געזונד ווערען. משוגענער אביגדור!

אביגדור: געוויס וועט זי געוונד ווערען, הלואי אויף דעם פערר געזאגט.

מעכלע: זאג נאך אביגדור, ווי ביסטו היינט ארויס געפאהרען מיט גרינס, אז דין פערר איז אזוי קראנק?

אביגדור: איך האב געדונגען א פירר איז מאכן געווען מיט דע דעוועל: און געלד האט געקאסט, און קיין הנאה ניט געהאט... אוי! א ביטערע עין הרע.

פייגע: ביי וועמען עין הרע? ביי שפרינצע?

אביגדור: גיין, ביים פערר. שפרינצען וועט שוין קיין 20 עין הרע'ס אויף ניט טרעפן — דאס פערדל איז געווען א שטעטלעך מען זיך דרויף פערקוקט, האט זיך עס אוועק געלעגט — איי נאך וואס טויט מיר דאס? וואו איז דער פעטער?

מעכלע: צו וואס דארפסטו דעם טאמען?

אביגדור: איך האב היינט געמאכט פאר דעם פעטער אשטיקעל געשעפט.

מעכלע: וואס פאר א געשעפט?

אביגדור: איך האב היינט צווישען מיין סחורה פערקויפט א פאר טינקעטס צום פעטערס צירק!

מעכלע: צירק?

פייגע: צירק? וואס פאר א צירק? איז אביגדור! דו רעדסט עפעס היינט אזוי מאדנע אז מען פערשטעהט דו נאך ניט.

אביגדור: וואס איז דער דיפערענץ מומע, א צירק א שול, דעםס אגלו ביזנעס און דעםס אלץ —

מעמי.

מעמי: האסט מיר גערופען, מאמע?

מעכלע: יא מיין קינד! פאר וואס געהסטו נישט אין שול

אריין קריש זאגען? איך האב דאך דיר געזאגט אז היינט איז דער יאהרצייט נאך דעם טאמען.

פייגע: אונז אלע צו לאנגע יאָר.

מעמי: יא איך וויל, מען דאווענט אבער נאך ניט קיין מעריב. (ווענקענד) מאמע?

מעכלע: וואס איז מיין קינד?

מעמי: איז דאס דער יאהרצייט נאך מיין טאמען?

מעכלע: יא מיין קינד!

מעמי: נא געה איך!

מעכלע: האר אויס סעמעלע! דו וועסט מיטנעמען דעם סידור.

מעמי: איך דארף נישט מאמע! איך קען עס אויסגענווענגט, איך געדענק נאך פון פאר א יאהרען, אט הער מאמע יתגדל ויתקדש שמיא רבא — (וויינט).

מעכלע: סעמעלע, מיין קינד, דו וווינסט נאך?

מעמי: איך וואלט אזוי געוואלט דער טאמע ואל לעבען. עס איז אזוי גוט, אז מען האט א טאמען, איך האב היינט געזעהן ווי א בויס טאמע... .

מעכלע: געה סעמעלע, געה אין שול אריין, דו וועסט נאך פערזאמען דעם מעריב!

אביגדור: סעם קאסט, היער איז א ניקעל פאר קענדי!

מעמי: דענק יא! (אב.)

מעכלע: ארום יתומל מינער!

אביגדור: וואו איז ערגעץ גיטעלע, מומע? זי ארבייט פיעראבענדס?

פייגע: וואסווע דו לאכסט אויף פון דער מומען? לאך, לאך!

אביגדור: גיין מומע, ווער לאכט? אט געהט דער פעטער.

מעכלע: דער טאמע געהט?

אביגדור: דער פעטער געהט און שלעפט מיט זיך מיט א היצעל...

פייגע: א וואס?

מעכלע: א וועמען?

אביגדור: גלאטקין דער שדכן געהט מיט איהם מיט.

פייגע: וואסוועט זאגסטו א היצעל?

מעכלע: משוגענער אביגדור. א שדכן און א היצעל איז ביי

איהם אלץ איינס — פאר וואס איז דאס?

אביגדור: ווייל ביי דעם האבען א הינטזשע ארבעט!

מעכלע: אביגדור! זאג מיר פאר וואס ביסטו אזוי בעל אויף די

שדכן? וואס האבען זיי דיר געטוהן?

אביגדור: ווייל א שדכן האט מיר אונטער גערוקט מיין שפרינג

צען און דאס איז נוצא שלאק, מיט וואס איך וועל מיר

מיין האלטען אלע מיין יאָרען. אין נאָך א שדכ-

האט געהאלפֿען דיר, מיכלע פון מיר אוועק צו געהטען!

(מורמלעריי.)

מעכלע: נו אביגדור, נאָר נישט קיין נאָרשקעטען איך בעט

דיר!

(נחום ענטפערט און גלאטקין קומט אריין)

נחום: נאָך נישטאָ גיטעלע? ויצט! יא פון וואס האבען מיר

געדעמט, יא טאק פון מיין גיטעלע, איך זאג אייך מיר.

גלאטקין אז דאס איז א וועלטען קינד. איך וועל אייך נאָר

עפעס דערצעהלען וועט איהר שוין אליין פערשטעהן. אז

מיין גיטעלע איז נאָך געווען א קינד פון א יאָהר 10 איז

ביי אונז און הויז געווען דער אַרשער רב ר' שאַר וואָס

זייל אין האַט געהאַלטען מיט איהר איין וכו'. און דערנאָך

האָט ער וועגען איהר געזאָגט א גאנצען מאַט — אַט

הערט אויף ציקאוויס דעם מאַט: ווען מעהאַט אויסגע-

רופען אין הנמל אז איהר נשמה זאל אראָפֿ אויף דער

ערד אין דעם גוף פון א בשר-רום, איז געווען דען און דער

פמליא של מעלה א גרויס געמיטעל צו זאל געבוירען

ווערען א בתולה אדער א זכר — האָבען די מלאכים

געמאכט א פֿטרה — זיי האָבען זי בעשענקט מיט דער

שענהיים פון א יפת תאר און מיט דער חכמה פון א זכר

א גאון — און נאָך דעם מאַט אלץ קענט איהר שוין

פערשטעהן ווער מיין גיטעלע איז!

גלאטקין: אָבער צו וואָס טויג דאָס רעדען, איך זאָג דאָך

איך אז דער חתן ווערט נאָך איהר די כפרה, און

איהר דארפט נישט פערנעסען אז ער איז נישט קיין נאָר!

נחום: וואָס דארפט איהר מיר דערצעהלען, איך קען

איהם דען נישט? דו הערסט פייגע, דער וויר איז א

שדכן און איז געקומען רעדען אונזער גיטעלען א שידוך!

פייגע: הלואי זאל גאט געבען און א גוטער און א מול-

דיגער שעה!

אביגדור: זיטוועט מוחל, ווי איז אייער נאָמען?

גלאטקין: מיין נאָמען איז גלאטקין.

אביגדור: יא דאָס ווייס איך. איך טיין דעם ערשטען

נאָמען.

גלאטקין: מיין ערשטער נאָמען איז דוב בער. קענען וואָס

פרעגט איהר עס?

אביגדור: מי שברך אבותינו הוא יברך את רב דוב בער

גלאטקין! ... בעבור קאָפּ וועהמיג לראש, אויגען

וועהמיג לעיגה, אויערן וועהמיג לאזנה, הענד וועהמיג

לידנה, בויק וועהמיג לבטנה, פֿיס וועהמיג לרגליה

ונאמר אמן.

נחום: וואָס איז דאָס ערקלעהר מיר אויף.

אביגדור: נאָר נישט פערטער. וועגן איך בין נאָך געווען א

הערמלע נער, האָט מען ביי אונז אין שאַפּ אַזאָ

רעגלע, אז עס איז אַנגעקומען איין נער אפרעטער.

האָט מען איהם מכבד געווען מיט איין עליה און איך

האָב געמאכט אַזאָ מי שברך!

נחום: נאָ, ווי איז דאָס שייך א הער, האָ?

אביגדור: גאר נישט פעטער. איך האב געמיינט איך האב עס פערגעסען. האב איך עס מיר איבערגע'חור'ט.

נחום: איך מוז דיר זאגן אביגדור אז דו ביסט א גרויסער שניץ און א גראבער יונג! נא פייגע?

פייגע: איך בעסט גאר ביי גאט אז ער זאל איהר צושיקען אזא חתן ווי זי פערדענט. איך זאג איך מיר. גלאטקען אז זי איז א זעלטען קינד.

גלאטקען: און אזא יאהר און אזא מול זאל איך האבען וואס פאר א חתן איך שדכן איהר.

פייגע: נחום, ווער איז דער חתן? איך קען איהם?

נחום: געוויס קענסטו איהם! פטאשקען קענסטו? נא פטאשקענס ווען!

פייגע: פטאשקען דער פרעזידענט פון אונזער שול? זיין ווען? איז אזא יאהר זאל איך האבען, עס איז דאך פשוט א גליק פאר אונז.

אביגדור: איהר מיינט דעם הויקער פעטער?

נחום: וואס פאר א הויקער פעטער, וואס איז?

גלאטקען: וואס פאר א הויקער?

פייגע: א הויקער? ווער האט דיר געזאגט אז ער האט איין הויקער. ער איז א בוסעלע סמיליוואטע. א הויקער גאר?

נחום: וואס ער רעדט, ער ווייסט וואס ער רעדט? קומט מיר. גלאטקען, זיטוועט מוהל קומט אריין מיט מיר אין מיין דער וועלען מיר גאך דער פון איבעררעדען און איך ווער איך אים ווייזן ביי מיר אין ספר וועגען וואס מיר האבען זיך געשפארט אין שול. — זי איז גוט פייגעניו און ברענג אריין א בוסעלע בראנפען און א פאר גלעזעליך. איך האב דיר 100 מאל געזאגט אז דו קומסט אריין צו מיר אין שטוב — זאלסטו דיר נישט

אריין מושען אין מינע געשעפטען. א הויקער גאר — דו קענסט'איהם, האסט א מאל ווין פנים געזעהן? אביגדור רעדט.

אביגדור: ווער קען זעהן ווין פנים, דער הויקער לאזט דען? (נחום און גלאטקען אב.) וואסווע איך בין גאר קיין מבין נישט אויף א הויקער? זאל איך קרענקען מעכלע אויב מיין פערדיל קען דערטראגען אזא הויקער!

מעכלע: אבער איך פרעג דיר אביגדור, צו וואס דארפטו דאס? וואס דארפטו דיר איינרייסען מיט דעם טאטען? אביגדור: וויל איך זעה שוין אז דער פעטער וויל נישטעלעס. יאהרען אויף פערקערצען. אבער וואס איז מיט דיר מעכלע, וואס זעהסטו היינט אזוי בלאס אויס?

מעכלע: איז אביגדור עס איז נישטא פון וואס רויט צו זיין — פון נעקטעס ארבייטען קען מען וועניג פוחות קלויבען.

אביגדור: דו געדענקסט מעכלע ווי מיט 10 יאהר צוריק האט מען דיר אויף שדוכים גערעדט.

מעכלע: יא איך געדענק!

אביגדור: און מיט איינעם פון די חתנים האסטו חתונה געהאט, וויל דוין טאטע האט אזוי געוואלט.

מעכלע: געגען וואס זאגסטו עס?

אביגדור: דו האסט דוין מאנן נישט ליעב געהאט.

מעכלע: שוויג אביגדור, ער איז געשטארבען, דו זעהסט? אט ברענט א יאהרצייט נאך איהם — פאר וואס דער מאנסטו עס? איך בין יעצט איין אלמנה, א מאמע פון 2 קינדער.

אביגדור: יא, און איך בין א טאטע פון 2 קינדער און איך בין שפרינצוס טאן, און פערדיל מיט גרינס. אבער מעכלע, עס האט געקענט אנדערש זיין, דוין טאטע האט זיך צו פיעל אריינגעמישט; יא מעכלע עס האט געקענט אנדערש זיין

מעכלע: א! איך בעט דו אביגדור רעד נישט אזוי, דו דארפט יעצט זיין א נוסער מאמע צו דינע קינדער און א געטרערטע סאן צו דיין ווייב.

אביגדור: יא איך וויל, איך זאג עס נאר ענטגעגען גיטעלעך, מיר דאכט זיך אז דער פעטער וועט נישט וועלען בענושעמענען פאר זיין איידעם.

מעכלע: אוי אביגדור! עס איז אצינדערט גאנץ אנדערע צייטען. ערשטענס זענען מיר נישט אין ארשע נאר אין נוייאָרק, און דא האָבען קינדער איבער זיך א גאנץ אנדערע דעה און א חוץ דעם איז גיטעלע א סך מעהר מענטש פון מיר, מיין שוועסטער וועט שוין חתונה האָבען מיט דעם חתן וועלכען זי האָט ליעב. קענסט מיר גלויבען.

אביגדור: נא געה איך!

מעכלע: א היים אביגדור?

אביגדור: נא איך געה אריין צום פעטער, איך וויל מיר מוז איהם ריזען, איך מוז איהם געבען א ביסעל די גיטעלעס, ער זאגט אימער אז איך בין א גראַבער יונג און איך האָב איהם אין ארבעט, פארשטעהסטו מיר.

מעכלע: איי פאלג מיר אביגדור, געה אהיים, וואָס האָסטו צום מאמען?

אביגדור: אַלרײַט, אז דו היסט געה איך, גוד ניר.

מעכלע: גוד ניר אביגדור, וועסט ארויף קומען מאַרגען?

אביגדור: שור מייק. (אָב.)

מעכלע: איי אביגדור, ריבער נוסער אביגדור! יא איך וואָלט זעהר געוואָלט אז גיטעלע וואָל זיין גליקליכער פון מיר — אַה זי געהט שוין און טראַגט עפּים באַנדעלעך, שוין מסתמא עפּים געקויפט פאר מייןע קליינע יתומטליך — יעדען מיטוואָך ווען עס איז נאָר ביי איהר פערעה, מוז זי מייןע קינדערליך ברענגען פרעזענטע.

גיטעלע:

גיטעלע: נישט איווינגק!

מעכלע: נישט איווינגק!

גיטעלע: וואו זענען ערניץ די קינדערליך מעכלע?

מעכלע: רייטשעלע שלאָפט, און סעסן איז אוראי פון שוהל צוגעגאנגען צו אביגדור.

גיטעלע: אביגדור איז דא געוועהן?

מעכלע: ער איז געוועהן אין איין שוין ווידער אוועק געגאנגען.

גיטעלע: דו וואָלטסט האָמשישע בעדארפט זעהן וואָס פאר א מציאות איך האָב איינגעהאנדעלט.

מעכלע: וואָס? איך בין שוין גינגעריג!

גיטעלע: דאָס איז פאר אונזער רייטשעלע א געוונד אין איהר.

מעכלע: וואָלענע, גיטעלע?

גיטעלע: און דאָס איז פאר סעמעלען. וואו איז ער ערניץ דער שטופער?

מעכלע: איך וויל איהם קושען.

מעכלע: אויך וואָלענע? גיטעלע דאָס מוז דאָ קאָסטען אסך געלט, זאג, דו משוגענע, וויפיל האָסטו דערפאר בעצאָהלט?

גיטעלע: דאָס איז שוין מייןע ביונעס!

מעכרע: דינע ביונעס! (קושט זי)

גיטעלע: וואָס איז דאָס? וואָס קושטו מיר אזוי?

מעכלע: זאג מיר גיטעלע, נאָר זאג מיר דעם אמת ביסטו גליקליך?

גיטעלע: גליקליך? איך וויל! — געוויס... וואָס פעהלט מיר — און וואָס האָב איך? נאָר וואָס איז דיר יעצט פלוצים איינגעפאלען צו פרעגען?

מעכלע: איך וויל נישט, נאָר איך וואָלט אזוי געוואָלט דו וואָלט גליקליך זיין.

גיטעלע: יא איך וויל אז דו וואָלטסט געוואָלט איך זאל גליקליך זיין, נאָר וואו איז ערניץ דער מאמע מיט דער מאמען?

מעכלע: זי זענען ביי זיך אין צימער!

גימלע: און ווער רעדט עס דאָרט מיט זי?

מעכלע: דאָס איז צו דיר געקומען א שדכן.

גימלע: א שדכן?

מעכלע: יא א שדכן. און וויססטו וועמען מען רעדט דיר?

גימלע: שא זאג מיר נישט, איך וויל נישט וויסען, איך וועל

היינט האָבען מיט'ן מאמען און אנדער געשפרעך, ער וועט

זיך היינט דערווייטען ווער מיין ריכטיגער חתן איז.

מעכלע: דו האָסט עס שוין לאנג בעדארפט מהלן!

גימלע: יא איך וויל און איך האָב עס בעדארפט מהלן, איך

האָב עס אלץ אָנגעלעגט!

מעכלע: דו ביזט אלץ נישט געוועהן זיכער און ער האָט דיר

לייב.

גימלע: אָה נון מעכלע! קומער קען אזוי נישט לייב האָבען

ווי מיין בענושעמען, ער קען אָהן מיר נישט לעבען, אז

ער זעהט מיך נישט א מאַג, אזוי ווערט ער משוגע!

מעכלע: פונקט ווי דו נאָך איהם, שוועסטער!

גימלע: יא מעכלע, איך האָב איהם אויך געהער לייב, איך האָב

איהם אזוי לייב, אז איך וויל נאָך נישט ווי אזוי איך האָב

געלעבט ביז איך האָב איהם דערקענט! מעכלע! דו וויסט

נישט ווי טייער, ווי זיך, ווי לייב בענושעמען איז, איך

האָב אלץ נישט געוואלט רעדען מיט'ן מאמען, מיר האָט

זיך אויסגעוויזען אז איך וועל רעדען דערפון, וועל איך

וואַכענדיג מאַכען מיין לייבע, מיין גליק, — אָבער יעצט

מוז איך רעדען, יא איך מוז!

מעכלע: וואָס הייסט דו מוז?

גימלע: קומס אהער מעכלע, איך וויל דיר פערטרויען א מיר,

מיר שיינט אז איך וועל באדן ווערען מוטער.

מעכלע: אוי וועה איז מיר, וואָס האָסטו געזאָגט?

גימלע: וואָס האָסט דיר אזוי דערשראָקען? איך און בענושע-

מען זענען נישט קיין פרעמדע, מיר האָבען זיך אמת און

אויפריכטיג לייב.

מעכלע: אוי וועה איז מיר!

גימלע: אוי איך פערשטעה דו האָסט דיר דערשראָקען וויל

מיר האָבען חתונה געהאט אהנע דער ערלויבניס פון א

רושאַט.

מעכלע: אוי וועה איז מיר, גימלע, זאג מיר וויססט ער שוין

דערפון?

גימלע: נון!

מעכלע: ווי הייסט נון?

גימלע: איך האָב נאָך צייט, ער אנטלויפט נישט פון מיר!

מעכלע: גימלע! ביסט נאָך גאָר א קינד, זאג נאָר קענסטו

איהם האָטש נישט?

גימלע: וואָס פאר א פראַגע צו איך קען איהם, איך קען

איהם אזוי נישט, אז איך וואלט נישט מורא געהאט איהם

מיין לעבען מיט מיין נשמה אוועק צו געבען.

מעכלע: ווער איז ער, פון וואנען קומט ער? דו האָסט דאָך

אפילו קיין מאַל נישט געזאָגט פון וואָס פאר א שטאָרט ער

איז.

גימלע: איך וויל אלץ נישט!

מעכלע: ווי הייסט דו וויסט נישט?

גימלע: אוי לאז מיך צוריק איך בעט דיר, מיר זענען נישט

אין ראַטע און איך בין נישט קיין אוריאלניק און איך דארף

איהם אויף זיין פאספאָרט נישט פרעגן!

מעכלע: נישטעני, שוועסטער! מיינס, רעד מיט'ן מאמען האָב

חתונה וואָס זיכער, וואָרען מיר שרעקט מיין הארץ.

נחום עסטעדיין, גלאַטקין, פיינע:

נחום: אָם האָט איהר געוועהן מיר, גלאַטקין אז איך האָב רעכט

געהאט — פיינע, זי אזוי נישט און געה אריינער און קליי-

מעל ארין אין נעם עפּים ארויף אויף וועטשערע, הינט
וועלען די משוררים קומען אהער צום ערשטען מאל, וויל
איה אזוי וואלען מיט עסען מיט אויב א גוטע וועטשערע—
איהר הערט מר. גלאטקין. היינטיגע ימים נוראים וועלען
מיר האבען א באר א צאצקע, איה האב אריינגעקריגען
עטליכע באריסטען זעהר גוטע. אה, אט איז שוין גיטעלע
אויף דא!

גיטעלע: א גוטען אבענד מאמעניו
נחום: א גוטען אבענד מאכטער מינע, ביסט שוין לאנג
דא?

גיטעלע: נישט לאנג!

פייגע: וועסט עפּים עסען מאכטער?

גיטעלע: נין מאמעניו, איה בין נישט הונגעריג.

פייגע: אבער א גלעזעלע טהע?

גיטעלע: טהע וועל איה טרינקען?

פייגע: אט געה איה דיר באלד אריינברענגען. (אב.)

נחום: דו זעהסט מאכטער, דער יוד איז געקומען צו דיר
צו גאסט!

גיטעלע: צו מיר? וואס קען איה טהון פאר דעם יודען
נחום: הא הא! פאר דעם יודען קענסטו זעהר וועניג
טהון, ער דארף נישט דין הילפע, דו קענסט אבער
זעהר פיעל טהון פאר זיך און אויף פאר אויב.

גיטעלע: אויף וויפיעל איה ווילסט, מאמעניו, טוה איה פאר
אייך וואס איה קען.

נחום: אויב אזוי מאכטער וועל איה רעדען מיט דיר גאנץ
אפען. דער יוד היסט מר. גלאטקין און ער איז א
שדכן, איה וויל דו מאכטער פארשדכנען!

גיטעלע: מיר פארשדכנען? אויף וויפיעל איה ווילסט מאמעניו
האלסטו מיר נישט פאר קיין אבגעפאלענע סחורה, און
גוטע סחורה האב איה געהערט זאגען קען זיך אויס-

ברענגען איהן די הילפע פון א מעקלער, צו וואסווען
דארפן מיר דען און גאנצען האבען די שדכנים?
נחום: יא, מין קינד, גאנץ ריכטיג; דא איז אבער נישט דער
פאל, דעם שדכן שיקט מען צו אויב.

גלאטקין: און א שדכן איז נישט קיין מעקלער, פרומלין!
גיטעלע: אויב אזוי מוז דאך דער שיקער נישט זיין קיין גוטע
סחורה וואס ער קען זיך אלס נישט פערזארגען און מוז
אנקומען צו א שדכן, אזא סחורה טויג נישט פאר מיר.

גלאטקין: איהר זענט אביסעל א הינט וועלסטו מוס עסטערין:
גיטעלע: נו יא אז איה לעב און דער היינטיגער וועלט, בין
איה א היינטיגער, ווי קען דען אנדערש זיין?

פייגע.

נחום: אבער מאכטער מינע, ווען דו וואלט ווילען וועמען
מען שדכנט דיר, וואלטו גאר אנדערע ווערטער
גערעדט, עס איז דאך פשוט א גליק פאר אויב.

פייגע: אזא יאהר אזא מול ואל איה האבען.

גיטעלע: און איה רעדען אז א יעדער מענטש דארף זיין גליק
אלסן אויסגעפינען.

נחום: איה זעה אז מין קינד איז עפעס הינט נישט אויפ-
געלעגט, מיר וועלען שוין אמן אנדערס מאל דערפון
רעדען. איה זאג אייך אז זי וועט פון אייערע הענד
נישט ארויס.

גלאטקין: אה איה ווילסט, איה ווילסט, איה בין שוין איין
אלטער פראקטיקאנט, עס איז אימער אזוי, דערנאך
ווערען זי בעסער, גאר זאגען מוז איה איה גיטעלע אז
זעלכע חתנים זיין פטאשקונג ווען, וואלגען זיך נישט
אין גיטעלע!

נחום: וואס דארפט איהר אזוי פיעל רעדען? אז איה זאג

איה או זי וועט פון אייערע הענד נישט ארויס קענען
איהר מיר גלויבען.

גלאזקין: האטוועט מיר אלע א נומע נאכט.

אללע: א נומע נאכט.

פייגע: נישט אכטונג אויף די טרעפ אויך איהר זאלט נישט
פאלען! (אב.)

נחום: איך זאל אויך קיין שלעכטס נישט האבען ווי איהר ווייט
נישט וואס איז מיט איהר געווארען, קומט ארבעט א מענטש
אין שטוב, בעלידגסטו איהם אין וועלטס איהם.

גיטעלע: וויל איך האב נישט ליעב קיין שדכנים.

נחום: יא, דו האסט נישט ליעב קיין שדכנים; וויסטו אבער
אין פארשטעהסטו וואס עס היסט פאר דיר חתונה האבען
פאר פטאשקנים זון?

גיטעלע: איך פארשטעה אבער נישט צו וואס דארף ער מיר?
ער איז דאך א רייכער חתן קען ער דאך קריגען א בלה
מיט א סך געלט.

נחום: יא בלי שום ספק, פון דעם איז גאר קיין רעדע.
דו וועסט דאך אבער אז גראד דו האסט געפונען חן אין
זינע אויגען.

גיטעלע: ווי איז אבער דער דין אז ער האט נישט געפונען קיין
חן אין זינע אויגען?

נחום: אוי טאכטער מינע רעד נישט אזוי, דו דארפט
נישט פערגעסען ווער דו ביסט און ווער מיר אלע זענען.
דו דארפט נישט פערגעסען אז דו האסט א שוואך
הארץ און דו קענסט אין שאפ נישט לאנג ארבייטען און
קיין גרן פאר דיר האבען מיר אויך נישט, קינד מינים.

גיטעלע: אז איך וויל אבער קיין מציאות נישט האנדלען, אז
שוין יא חתונה האבען, וויל איך חתונה האבען מיט
מינים-גלייכען.

נחום: ט ווער איז דין גלייכען, האלט איך געוואלט.

וויסען. פון די אלע בויגעס וואס קומען ארבעטן דא אין
שטוב, וועט איהר קיין אייגעס קיין רעכטען נישט.

גיטעלע: ווי זענען אלע בראווע ארענטליכע מענטשען.

נחום: וואל איך קרענקען! קבצנים, דלפנים, אלע באסנוקעס
הוילע שטאנוקעס דאס זענען ווי!

גיטעלע: ארמוטה איז קיין שאנדע נישט!

נחום: זאג גאר אפשר איז גאר דער דין חתן? א דער
מיט דער פאלקע ווי היסט ער דער פאלקע יונג?

גיטעלע: ער היסט בענושעמען!

נחום: ווי?

גיטעלע: בענושעמען.

נחום: בענושעמען? א שעהנער נאמען בענושעמען, דער
נאמען אליין געפעלט מיר שוין.

גיטעלע: בענושעמען איז א ליבענסווייזער מענטש מאמענט,
אין לאכען איז נישטא פון וואס.

נחום: וואס מיינט מיר אז ער איז א ליבענסווייזער מענטש
אז ער געהט אין צערויסענע שוה?

גיטעלע: אין צערויסענע שוה? איך האב עס גאר נישט
בעמערקט, עס איז מיר קיין מאל נישט אויסגעקומען צו
קוקען אויף זינע שוה. אז איך קוק אויף א מענטשען,
בעמערקט איך פריהער זיין קאפ, זיין הארץ אבער נישט
זינע שוה.

נחום: אזוי? אזוי? איז ער דין חתן, איך האב עס גאר
נישט געוואוסט, זאג גאר אפשר האסטו שוין מיט איהם
הנאים געשרייען? א קשיא אויף א מעשה, עס איז דאך
איינער גווייזערק, איינער אמעריקא.

גיטעלע: איך האלט נישט פון אויסגעהמען הנאים, חתונה
האבען איז נישט קיין מסחר, די בעסטע הנאים איז מיט
האט איינער דעם צווייטען ליעב.

בעכעלע: אמת שוועסטער, ווער אמת!

נחום: וואסווע, מעכלע רעדט אויף ארין? מעכלע מיטט זיך אויף? ... יא מאכטער, דו דרשנס'ט זעהר שטארק — פשוט פערל פאלען פון דין מויל — אבער וועסטו וואלסטו מאכטער מינע אז דו פערל פאלען ווי אשווערע לאסט אויף דין מאמענט הארץ, די זעהסט דאך מאכטער אז איך בין מיט מיין פרנסה נישט זיכער, איך קען שוין מעהר נישט זינגען, דאס ברוקעלע אויף וואס איך געה קען יעדער מינוט זיך איינברעכען אין איך קען ארין פאלען. דאס הייסט נישט נאך איך אליין, נאך די מאמע, די שוועסטער, די ארעמע אלמנה מיט איהרע 2 קינדערליך, אלע קענען מיר פאלען, — אלע קענען מיר זינגען, נאך מיט דעם וואס די וועסט חתונה האבען מיט פמאשקנס ווען, קענסטו אויב אלע העלפען. אלע רעמען.

זימעלע: נון מאמעניו! איך קען עס נישט טהון; מיין גאנץ לעבען קען איך אייך אפפערן נאך חתונה האבען מיט איהם דאס קען איך נישט.

מעכלע: טאטע! מיר מיט מינע קינדער וואלסטו נישט אריין רעכענען אין כלל, דו הערסט, איך העל לעבער מיט זי צו וואסען 1000 מאל פאר הונדערט שטארבען עהרער גומעלע וואל געהן צו דער חופה מיט א מאן וואס זי קען נישט און וויל נישט קענען, איך וויל דעם טעם!

נחום: זעה נאך, מעכלע רעדט אויף (קארטעסן קלאמערן ערשטענען) גומעלע, מיר וועלען צאך רעדען דערפון טראג ארין די גאנצען אין אנדערן צימער! געהט זיט מוחר אין אנדערן צימער ארין און גיט זי דארטען דעם טאן איך קום באלד (גומעלע מיט משוררים אב). איי איי אנדערע מענשען און מינע יאהרען האבען שוין נחת פון זייערע קינדער און איך, אוי גאמעניו! מעכלע רעדט אויף! נישט גענוג וואס איך האלט זי מיט די קינדער.

רעדט זי אויף, א סוף האב איך פון דין ארבעט? (אב). זיינע: מעכלע קום מיט מיר אין גראסעריע, איך האב אסאך זאכען ארויף צו נעמען. וועסטו קומען? (ביידע אב). (גומעלע ערשטענע. מע הערט "פופען" דעם פאסטמאן, זי געהט אב צום פאסטמאן, קומט צוריק מיט ברויער און זעצט זיך לויגען.)

זימעלע: א ברויער צו מיר? און בענושעמענס האנדלירפט? וואס קען דאס זיין? (זי עפענט דעם ברויער און לעזט). מהייערע לעבער גומעלע! איך מוז דיר יעצט שרייבען דאס וואס פרעסט מיין הערץ. איך האב דיר שוין פיעל מאל געוואלט זאגען נאך יעדעס מאל וואס איך וויל אפמאנען רעדען דערפון, אזוי בלייב איך שמוס און איך קען נישט. נאך יעצט קען איך לענגער נישט שוויגען, איך מוז דיר ערקלערען אז מיט יאהרען צוריק ווען איך בין נאך גאנץ יונג געווען האט מיר דאס שיקוואל צוואמען געפיהרט מיט א פרוי... און די איז יעצט די מוטער פון מינע צוויי קינדער? ... הא! (זי וועגט זיך).

בענושעמען.

בענושעמען: גומעלע, גומעלע וואס לעזט — מיין ברויער? זימעלע: יא!

בענושעמען: ווען האסטו איהם ערהאלטען? זימעלע: נאך וואס!

בענושעמען: האסטו איהם שוין געלעזען? זימעלע: איך פאנג איהם נאך וואס אן.

בענושעמען: גומעלע, לעז איהם נישט, גיב איהם מיר צוריק. זימעלע: צו וואס, צו וואס פיר א צוועק? אום דו וואסט מיר נאך ווייטער נארען? איז דען נישט גענוג וואס האסטו מיר בעטראגען ביז יעצט, וואלסטו מיר נאך ווייטער נארען? וואס בוסטו געקומען אהער? וואס וואלסטו? וואלסטו דיר

געזענענען מיט מיר? דו פאָהרסט אַהיים צו דיין פאמיליע?
 בענוזש: קום מיט מיר איה וויל מיט דיר רעדען.
 ניםעלע: וואָס ווילסטו מיר זאָגען, וואָס זאָל איה הערען פון
 דיר? וועסט מיר נאָך נישט ליגען פאַרפלושען?
 בענוזש: ניםעלע, פערטסטו מיר נישט, איה בין קיין פערברע-
 כער.

ניםעלע: וואָס דען ביסטו? וואָס דען?
 בענוזש: איין אונגליקליכער.

ניםעלע: פאר וואָס האָסטו מיר אזוי אָבגענאָרט? פאר
 וואָס האָסטו מיר אַזוי אונגליקליך געמאַכט? וויל
 איה האָב דיר אזוי לייעב געהאַט און איה בין דיר
 געווען אזוי איבערגעבען? דו בענושעמען מיין גאָט,
 מיין קעניג, דו האָסט מיר אזוי שרעקליך בעלויבט און
 בעטראָגען?

בענושעמען: ניםעלע דו האָסט רעכט, איה בין אַבער אויף
 נישט שולדיג, דו האָסט מיר שוין געמאַכט, איה בין געווען
 דול, משוגע. יענע גאָט ווען איה בין אַהיים געקומען האָב
 איה ערשט בערעכענט ווי אונגערעכט און געמיין איה
 האָב געגען דיר געהאָנדעלט, איה בין אזוי געלאָפֿען
 און איין סאלאן און האָב מיר אָנגעשטורם; ווען איה וואָלט
 עס נישט געטהון וואָלט איה משוגע געוואָרען.

ניםעלע: אַבער פאר וואָס האָסטו מיר דו גאנצע צייט אָבגע-
 נאָרט? פאר וואָס האָסטו מיר באלד ביי אונזער ערשטע
 בעקאנטשאפט נישט געזאָגט אז דו ביסט איין פערברע-
 העטער מאַן?

בענוזש: וויל איה האָב דיר שוין פריהער געקענט, איה בין
 שוין פריהער געווען משוגע פאר לייעב צו דיר.

ניםעלע: און וואָס דענקסטו יעצט צו מהן?

בענוזש: איה וויל בלייבען געבען דיר.
 ניםעלע: און דיין פרוי?

בענוזש: איהר וועל איה שיקען אַ גאָט.
 ניםעלע: און דייןע קינדער?
 בענוזש: איה וועל זיי גיט פערלאָוען, איה וועל זיי שיקען
 געלד. דו זעהסט דאָס איז אַ גאָט פאר מיין פרוי.
 ניםעלע: צו וואָס וווייזט עס מיר? פאר וואָס האָלטסטו עס אין
 קעשענען און שיקסט עס נישט אוועק?

בענוזש: וויל יעדעס מאָל ווען איה וויל עס אַרײַן לעגען איה
 אינוועלאָפּ, אזוי הויבט מיר אָן צו ציטערן דו הענד
 און איה קען נישט. איה מוז דיר זאָגען דעם אמת ניםעלע
 אז מיין פרוי האָט עס ביי מיר נישט פערדינט, ווען איה
 האָב מיט איהר חתונה געהאַט, בין איה געווען אַ האַלב
 פערוויילרעטער ישיבה בחור און זי האָט מיר פאר אַ מענטש
 געמאַכט, איה בין געווען שוואַך און קראַנק און זי האָט
 מיר מיט איהר מדינהאָט און ערגעבענהייט געווגד געמאַכט.
 אַ מאָל, אַ יאָהר נאָך אונזער חתונה בין איה שטאַרק
 קראַנק געוואָרען אויף טיפּוס, מיין אייגענע שוועסטער און
 ברידער האָבען זיך פאר מיר געהיט, מיין אייגענע מאמע
 איז צו מיר גיט צוגעגאנגען, נאָר זי מיין פרוי האָט פון
 קיין געפאָהר נישט געוואָלט וויסען און האָט מיר אָבגעהיט
 ווי דו אויגען אין קאָפּ — היינט איהרע ברידער, איהרע
 ברידער, זיי מאַכען מיר משוגע, זיי מאַכען מיר ווילד, ווען
 איה האָב געכטען איהר לעצטען ברידער ערהאלמען און
 איבערגעלעווען, האָב איה מיר באלד אונזער געזעצט
 און אָנגעשרייען דעם ברידער וואָס דו האָסט עבען יעצט
 ערהאלמען.

ניםעלע: און דו רעכענסט איהר צו שיקען אַ גאָט?

בענוזש: עס איז אמת איה בין איהר פועל דאָנק שולדיג, איה
 קען זי אַבער נישט לייעבען, איה האָב זי אויף קיין מאָל
 נישט געלייבט וויל ווען איה האָב מיט איהר חתונה
 געהאַט, בין איה נאָך כמעט איין קינד געווען.

נימעלע: און וואס וועסטו טהון אז זי וועט דעם נים נים
נעמען און וועט אהער קומען מיט די קינדער?

בענוזש: זי וועט עס נישט טהון!

נימעלע: האט זי דיה ליעב?

בענוזש: צום אונגליק זעהר ליעב!

נימעלע: און ווי אזוי ביסטו זיכער אז זי וועט דעם נים אָננעה-
מען?

בענוזש: ווייל איך קען זי נים, מיט געוואלד וועט זי מיר
נישט וועלען האלטען, אז איך וועל איהר שרייבען אז
מיר מוזען זיך שידען וועט זי שווייגען.

נימעלע: וואו איז דערבריעף?

בענוזש: וואס פאר א בריעף?

נימעלע: דעם בריעף וואס די האסט געכמען ערהאלמען גיב
איהם מיר, איך וויל איהם זעהן!

(ער גיבט איהר דעם בריעף, נימעלע לעזט, וויינט.)

בענוזש: די וויינט נימעלע?

נימעלע: זעה גאר בענושעמען עס איז עפּים א קינדערנישע
האנדשריפט ווער שרייבט דאס?

בענוזש: דאס איז מין עלטער קינד!

נימעלע: דין קינד בעט דיה אהיים, בענושעמען? וואס איז
דאס עפּים א פלעק פון טינט?

בענוזש: דאס איז מין מידעלע, מין פרוי האט איהן געמונקען
איהר קליין פינגערל אין טינט.

נימעלע: (וויינט.) פאָהר אהיים בענושעמען!

בענוזש: אָה וואס רעדסטו נימעלע?

מ ע כ ל ע

נימעלע: פאָהר אהיים בענושעמען! פאָהר אהיים צו דין פרוי
און קינדער!

זעכלע: (מיט איין אויסגעשריט) נימעלע! וואס האָב איך

געהערט, ער האָט נאָר א פרוי און קינדער? נימעלע
ערצעהל מיר וואס איז דא צווישען איהן? זעה ווי
טויט, ווי בלאס די בוכט געוואָרען.

פ י י ג ע

פייגע: וואס איז דא געשעהן?

נ ח ו מ

נחום: וואס איז דא, וואס איז געשעהן?

מעכלע: גאר נים!

נחום: געה נאָר אוועק פון איהר — וואס איז, וואס איז,
דא געשעהן, זאג מיר?

מעכלע: גאר נים מאמעניו, איך וויל נים!

נחום: יונגערמאן וואס איז דא געשעהן, וואס ווילט עפעס
מין קינד?

בענוזש: מר. עסמערין...

נימעלע: פרעג איהם נים מאמעניו, פרעג אים נים!

פאָרהאַנג פאַלמ.

צווייטער אָקט.

(דו וועלכע דעקלאַרירסט פון ערשטען אָקט.)

נימעלע, מעכלע, פייגע.

נימעלע: איך זאג דיר מאמעניו, דו זעהסט הינט אויס ווי איין אמת'ע מחותנת'מע.

מעכלע: הינט דאס וועסטעלע, בעמראכט נאך דאס וועסטעלע. איך זאג דיר אז עס פארנעהמט פשוט די אויגען.

נימעלע: און דאס זינדענע קלייד, א כפרה אלע פארזונדער מאַרעס פאר דעם זינדענע קלייד. מאמעניו זאג ווי אלט איז דאס קלייד?

פייגע: אוי קינדערליך! דאס קלייד איז עלטער פון אייך ביידע. דאס איז מיין חתונה קלייד, אין דעם האט מען מיך געפיהרט צו דער חופה!

נימעלע: מעכלע בעמראכט גאר אוועק מאמע, וי זעהט אויס ווי איינג וויבעלע. מאמעניו גיב נאך אכטונג דאָרט אויף די הנאים מען זאל דיה גיט פערבייטען אויף פמאשקונג פלה. (ביידע לאכען)

פייגע: איהר לאכט קינדערליך. לאכט א ראנה איז מיר. נימעלע: ווער לאכט, איך בין צופרידען מאמע וואס דו וועסט האבען א גוטע צייט!

פייגע: אלע וואס ווינשען איינזעלעם, זאלען האבען אזעלכע גוטע צייטען ווי איך וועל האבען.

נימעלע: וואסוועל דו ביסט גיט צופרידען מיט פמאשקונג שידוך?

פייגע: וואס האב איך צו זיין צופרידען אדער אנצו-פרידען, וי קעהרען זיך מיט איינזעלעם און ווילד פרעמדע מענשען, נאך גארנישט מען מוז געהן, איהר

וויסט דאך אז איינער מאמענס שטיקעל ברויט הענגט אָב פון די פמאשקונג, ווייטער וואלט מיר מיט דעם מאמען געוועהן לעב צו געהן אויף די הנאים?

נימעלע: אבער אבעסען זיך דאס הערץ איז אויך גיט גוט. פייגע: זעהסטו ווען דו וואלטסט גיט געווען אזא משוגענע, וואלטען דאך די היינטיגע הנאים געוועהן דיינע. ווי לאנג ערשט א פאר חדשים צוריק האט פמאשקונג געשקט א שדכן צו דיר, גערענקסט?

נימעלע: יא איך געדענק, אבער זאג מאמע דו ביסט אזא שטילינקע און אזא גוטעמאכע, וואס פאר א שמחה וואלט דאס געוועהן ביך דיר ווען איך וואלט מיך גיט געפרעהט אויף מיין הנאים?

פייגע: אויף איינז איז גאר איינאנדער אונגליק! מען האט דיר גערעדט פמאשקונג ווען, האסטו איהם גיט געוואלט, נאך איז גיט, אבער לאז שוין ארויס פון קאפ דעם בענדזשעמען. מען האט זיך דאך דערווייט אז ער האט א פרוי מיט קינדער און איז צו זי אהיים געפאהרען. אנזעק א סוף! נימעלע: וואס רעדסטו מאמעניו? איך דענק נאך גיט פון איהם. וואס איז מיר בענדזשעמען געוועהן? א ווילד פרעמדער. און דאס איז אלעס...

פייגע: וואס איז מיט דיר געשעהן מאכטער מיין? אמאל ביסטו אזוי פרעהליך געוועהן און הינט קוק דיה נאך אן וואס פון דיר איז געווארען.

נימעלע: עס ווייזט זיך דיר נאך אויס מאמעניו, זאל איך אזוי לעבען און געוונד זיין, ווי עס דאכט זיך דיר אויס. איך בין דאך פרעהליך ווי המיד, און בענדזשעמען — איך דענק נאך גיט פון איהם.

פייגע: הלאוי וואלט דאס אזוי געוועהן, פאר וואס אבער ווילסטו נאך גיט הערען אז מען רעד דיר א שידוך? נימעלע: וויל איך וויל נאך גיט חתונה האבען.

פייגע: אבער ליטען האבען ביזע צינגען.

נימערע: נו ואל איך אפשר חתונה האבען צו ליבע ליטען?

פייגע: אונזערע ליבע שונאים... שוין פיעל מאל בין איך

אנגעקומען ווי זי סוף ויך און אסאך מאל דערמאנען זי

דיין נאמען, אז איך פיהל אז מין בלום ווערד מיר פער

קיהלם. (נחום אונזער די קליינסטן שניט! פינע! פייגע!)

איך געה שוין! איך געה שוין! אוי וועה! מינע צרות

וואלען זי גור אנקומען. טאטע זיסער! — איך געה שוין!

וואס שרייטו? (אב)

נימערע: די האסט געהערט מעכלע? די ווייבער שפע צונגען, זי

שפריצען שוין ביים גיפט, וואסווער האט מען עפעס ערפאה-

רען? ארעד דערקענט מען שוין אויף מיר? ... אה איך

וועל מיר דאס לעבען נעמען? (זי וויינט)

מעכלע: איך מין אז זי ווייטען אלען גיט וואס זי זאגט. וויין

גיט גיטעלע, דער טאטע מיט דער מאמע. זי געהערן

אריין, זי וועלען דאך דערקענען אז די ביסט פארוויינט.

נחום און פייגע

נחום: נאך גיט געקומען די משוררים?

מעכלע: זי וועלען אוראי באלד קומען!

נחום: מעכלע מ'איז מיר אפגעריסען א קנעפעל אין ראק, זי

אזוי גוט אין געה עס צו. צו פינע אנשטאט מיר וואלען

האבען נחת פון אונזער אייגען קינד, דארפען מיר זיך נאך

פרעהן אויף א פרעמדע שמחה. די האסט שעהן אויסגעפיהרט?

די ביסט געבליבען אין שאפ ארבייטען, און לענסט

דארט אוועק דיין רעשט ביסעל פוחות און דארט ביי

פמאשקינס פרייט מען זיך און נחת און אין גליק. די

האסט האטש בעדארפט ווען ווי ער האט זי אויסגעפוצט

מיט אזא טהער ציערונג דא און דא, און איך און די

מאמע וועלען דאס אלעס דארפען וועהן און שווייגען.

איך וועל זי נאך דארפען זינגען, איך בין דאך א חזן ווילען

זי איך ואל זי ביים מיט פרעהליך מאכען. יא איך וועל

זינגען אבער אין הארצען וועל איך וויינען, יא, ביטער

וויינען.

נימערע: וויינען? טאטעניו! איך פארשמעה גיט ווי היסט וויינען?

נחום: א! מאכטער! גלויב מיר אז עס וואלט מיר 1000 מאל

בעסער געוועהן אז מען ואל נאכגעהן נאך מין לוי

עדער מיר וואלען געהען צו די פמאשקינס אויף הנאים.

מעכלע: איך בין שוין פארמיג טאטע.

נחום: גיטעלע! עס וואלט אפשר געוועהן בראי אז די וואלט

אויף מיט אויז מיטגעהען.

נימערע: איך, טאטעניו? וואס האב איך דארט צו מרין?

נחום: וואלטסטו געוועהן ווי מען וועט פערניגעסען אונזער בלום

ווי מען וועט פון אויז נקמה געהמען אין נאך דערפאר

וואס די האסט זיך אפגעזאגט פון דעם שידוך.

נימערע: אה טאטעניו! פון ווער נקמה וואלט זיך אויסגעלאזט א

היך ווען די וואלט זיך אזוי שטארק נאך גיט גענומען

צום הארצען.

נחום: ווי ואל איך עס מיר גיט געהמען צום הארצען אז

דאס גליק, דאס רייכקייט וואס איך זעה ביי יענעם וואלט

געקענט זיין ביי מיר אין שטוב, מין קינד ואל עס האבען.

נימערע: טאטעניו, רייכקייט אין גליק זענען צוויי פערשידענע

זאכען. פמאשקינס ווען איז מאקע ריך, איך צווייפעל

אבער אויב ער איז גליקליך. גליקליכע מענשען ווענען גיט

נקמה צו געהמען.

נחום: א גאנצע פילאזאפיע געווארען אונזער מאכטער. איך

ווייס אבער- גיט קינד מיט וואס די האסט מיט דיין גאנץ

פילאזאפישקייט אויסגעפיהרט. דער בענדושעמען, דאס

אמבערשטע פונים שטייטעל, דער איז נאך אהער געקומען
דוך צו פערפיהרען.

צומעלע: עס איז נים אמת מאטעניו ער האט מיר קיין מאהל
נים געזוכט צו פערפיהרען, קינמאהל נים. (אב)
(מען קלאפט אויפאויס קאהר)

צדום: א איהר זענט דא? אבן איה האב געמינט איהר
זענט גלייך געגאנגען צו די פטאשקינס. איהר וויסט דאך
זי ווילען אז איה ואל פאר זי עפעס זינגען האב איה
געמאכט — גאט און זיין משפט איז גערעכט — וועט
איהר עס מיט מיר דא איבערזינגען.

1.

דער יוד האט אין זיין לעבען
א טריסטווארט צו זיין בראך
און דאס האט איהם געגעבען
זיין אלטער זיידע נאך.
און וואס פאר שלעכטס עס טרעפט דעם יודען.
וויסן וואל איהם נים געשעהען.

טראגט ער אלץ דורך שטיל צו פריערען
גלייך ווי ס'וואלט גאר נישט געווען.
זיין פנים ווערט בלאס,
זינע אויגען גאנץ נאס,

זיין הארץ ווערט פערנאסען מיט בלוט;
צו שטילען זיין שמערץ.
צו היילען זיין הערץ

געהט ער זיך טריסטען דאמיט:
גאט אין זיין משפט איז גערעכט!
מין סאך קיין סאל נים זאגען אז גאט מוהט שלעכט.
ווייל גאט וויסט וואס ער מוהט,
אומזיסט שטראפט ער קינעם נים,
גאט און זיין משפט איז גערעכט!

2.

דער יוד איז קינמאל גליקליך,
פערפאלגט פון אייביג און!
צוריסען אין שמוק שטוקלאך
איז די יודישע גאציאן:
ער האט קיין היים, קיין לאנד, קיין פריינד נים
קיין טריסטעכט ווארט
די שאנע זיין, פאר איהם זי שיינט נים
מען יאגט איהם דא און דארט!
א פארשאלטענער נר
א פרעמדער איז ער
איבעראל ווערט ער געפלאגט
ער האט צרות פועל
דאך למדעט ער שטיל
ער וויינט זיך גוט אויס און ער זאגט
גאט און זיין משפט א. ז. ו.

3.

ב'מעט אין אלע דורות
שמעהט א המן אויף
און זוכט מיט כל המוראות
דעם שוואכען יודעס סוף
אויף יעצט אין צוואנציגסטן יאהר הינדערט
פריינד עראיגערט איה
ווי מען האט דעם יוד גערויבט געפלינדערט
דארט אין דעם ריך
א שלעכטער סאך
א הינד א טראן

האָם פֿערגאַסען דאָס בלוט פון דעם יוד
א בלוטגען ים
האָם געמאַכט דער פאָגראָם
און דער יוד זינגט זיך ווייטער זיין לער
גאָס ...

(מען קלאַפּט אַביגדור קומט שריין)

אביגדור: אָ אַ פראָסט! וואָסוועג? איהר פערפֿיצט זיך מאַקע צו
פּטאַשקנים אויף הנאים?

פייגע: יאָ מיר געהען צו די פּטאַשקנים!

אביגדור: איהר זאָלט זיין פאַרויכטיג פֿעטער און אכטונג געבען.
נחום: וואָסוועג די ביסט שוין געקומען זיך ווייטצען.

אביגדור: פארהיט אייך. ביי די פּטאַשקנים איז אזוי גליטשעק
אז מען קען גע'הרג'ט ווערען געהענדיג, די מחותנים
זעהען זיך אויס ווי סאָסנעס אין דער בלאַטע.

נחום: אייך בעט דו זי גיט מיין פערזאָרנער, ווי פֿיעל עס
איז מיר גאָך בעשערט צו לעבען קען אייך מיך אַרײַן
פֿערזאָרען.

אביגדור: ווער וויל אייך דען פֿערזאָרען? אייך זאָג אייך גאָר
אן איהר זאָלט אכטונג געבען אז איהר זאָלט גישט פאלען.
נחום: אייך וועל גיט פאלען די גארעלע, אייך וועל גיט
פאלען. און וויסטו פארוואָס? וויל אייך בן שוין געפאלען,
אייך בן שוין געפאלען! אַ גוטע נאכט אייך אלע, אַ גוטע
נאכט! (אָב)

אביגדור: וויסט איהר קינדער וואָס פאר אַ שפּיצעל אייך האָב
אַנגעהוין?

מעכלע: וואָס האָסטו שוין געטוהן מיטגענער אביגדור?

אביגדור: אייך האָב צומיילט עטליכע סענט מיניע בעקאנטע
לויפערס זי זאָלען מאַכען אַ גליטש ביי פּטאַשקנים הייז.
האָבען זיי געמאַכט אַ זשאָב זאָל אייך האָבען אזא מול,
קום מעכלע און זעה! זעהסט? טראַס! אַ מחותן האָט זיך

איבערגעקעהרט, אָם דוועהסט? היים באַס האָט זיך איבערגע-
קויקעלט ס'ס'ס! אָה זעהסטו? אָם געהט דער פֿעטער. די
זעהסט ער הייט זיך. זעה ווי ער האָט אונגעגעהמען די
מומע אונטער דעם אָרם, אַ גאנצער זשענטעלמאַן. אָ די
פאסקידסטווע מויד האָט זיך געגעהמען אַ זעקעל אַש און
בעוואַרפט דעם גליטש! אזא קורנאָסע מויד! אָבער גישקשה
עטליכע מחותנים וועלען שוין גיט פֿערגעסען פּטאַשקנים
הנאים.

מעכלע: אביגדור, זאָג, זאָלסט אזוי לעבען, וואָס האָבען דיר
די פּטאַשקנים געטוהן? וואָס האָסטו צו זיי?

אביגדור: גאָר גיט, אייך האָב גלאַט פֿינט די צילינדערס, פון
זיי קומען אַרויס אלע צרות. וועסט עסען באַנאָנעס? (גיט
איהר באַנאָנען). אָבער וואָס איז מיט דיר גיטערע, וואָס
זיטצט די מיר עפעס אזוי אַראָב געלאָזט דאָס געזעלע?
אָה אייך פאַרשמעה, דו זיך מיין אוראין פֿערדרוסען וואָס היינט
איז ביי די פּטאַשקנים הנאים.

זיטערע: נו יאָ אז גיט וואָלט דאָך די היינטגע שטחה מיניע
געוועהן!

אביגדור: זעהסטו גיטערע אז די ווילסט וועל אייך דיר דער-
זעהלען אַ משל פון 2 קאטאָפּלעס.

מעכלע: וואָסוועג איין בעסערן משל ווי פון 2 קאטאָפּלעס
האָסטו די גיט?

אביגדור: גישקשה, איהר מענטש עס הערען ס'איז גאָר אַ ווייץ:
אַמאָל איז געוועהן 2 קאַרטאָפּלעס. אין איין גאָרטען האָבען
זיי געוואַקסען, אין איין בעט געלעגען. אין איין קאַרטאָפּיל
האָט זיך פארגעסען דער גערמער, און האָט זי געלאָזט
לעגען אין דער ערד, און די אנדערע ווי געהענדיג איז
האָט ער אַרויס געגעהמען אויף דער פרייער ליכטיגע
וועלט. האָט זיך אַנאָנגליק געטראָפּען: אין דער מיטען
פון דער אַרויסגעגעהמענער קאַרטאָפּלע האָט זיך אַ וואָרם

פערקליבען. הינט וואָנט מיר קינדערליק וועלכע קארטאָפּלע
אין ערגער? דער אין דער ערד, אָדער דער אַרויסגעריסע-
נער? דאָס איז די פראַגע.

מעכלע: עס איז אַך און ווער צו ביידע דינע קארטאָפּלעס משו-
גענער אביגדור.

אביגדור: נאָ סער, אָה, נאָ סער! עס איז אַ גרויסער אונטערשעיד-
די אונטערשעידענע קארטאָפּלע האָט מען געלאָזט לעגען
אין דער ערד ביז זי איז אין גאנצען פערפולט געוואָרען.
דער אַרויסגענומענער האָט מען אויפגעשניטען דעם וואָרם
אַרויסגענומען און די קארטאָפּלע געגעסען.

גיטעלע: געגען וואָס איז דאָס משל? אביגדור.

אביגדור: מאַקע געגען דיר אלץ!

גיטעלע: געגען מיר?

אביגדור: יאָ אין דעם הערצעלע איז אַרמין אַ וואָרעם עס איז
מאָקע נישט גוט, אָבער נאָך ערגער וואָלט געוועהן, ווען
דו וואָלט געוועהן אַרמיןפאלען צו די פּטאַשקנס, דאָס וואָלט
געהיטען אז דו ביסט די קארטאָפּלע וואָס איז געבליעבען
אין דער ערד ביז זי איז אין גאנצען פערפולט געוואָרען.
מעכלע: יאָ אביגדור די פערגעסענע קארטאָפּלע לעגט מאַקע
אין דער ערד און פּוילט.

גיטעלע: אין דער וואָרעם קען זיך אזוי ווייט אַרמין דרענגען
אין האַרצען ביז ער זאָל אויף אָנהעבען צו פּוילען! אָה.
אביגדור נישט תמידקען, מען דעם וואָרעם אויסרייסען.
אביגדור: דו מוזט אויסשניידען. דו ביזט נאָך אַ יונג קינד, דו-
מוזט פערגעסען אַן בענושעמען. אוי וואָס האָב איך דער-
פון מעכלע גיב מיר דעם קרוג.

מעכלע: צו וואָס דארפסטו דעם קרוג?

אביגדור: גיב מיר דעם קרוג איך וויל אַרויף כאַפּען אַ ביסעל
ביידע. ביז די פּטאַשקנס הילעט מען הינט, וואָס
איז דער הויקער האָט געקריגען אַ בלה נעלען מיר

מרינקען דערפאר וואָס מיר ווערען פטור דעם הויקער
און דער פערטער זאָל לעבען וועט אויפהערען צו דילען
דעם קאָפּ מיט איהם! איך קום באלד אַרויף! (אָכ)

מעכלע: וואָס טהוסטו גיטעלע?

גיטעלע: דו ווייסט מעכלע. איך האָב שוין אָנגעזאמלט 30
דאָללער און איך דעכען אז פאר מיר איז שוין געקומען
די צייט אוועק צו פאַהרען. יאָ איך מוז פאַהרען אום דער
מאמע און די מאמע זאָלען נישט ערפאַהרען. זי וועט
שוין אזוי אויך גענוג אונגליקליך.

מעכלע: יאָ גיטעלע, עס איז אַ רחמנות אויף דיר, עס איז
אָבער נאָך מעהר רחמנות אויף זי!

גיטעלע: איך ווייס אָבער נישט וואָס מיט מיר איז, עס העכט
מיר אַן צו פעהלען מומה, די ווירקליכקייט צייגט מיר
איהר אַמזקאלטעם געזיכט. פאַהרען? וואו אַהן? צו
וועמען? פון די וואָס זענען מיר טריי, פון די וואָס
זענען מיר לייעב מוז איך אוועק, וואָס האָב איך דען
געטהון? איך האָב ביי קינדעם נישט גענומען, איך האָב
ביי קינדעם נישט פערלאנגט איך האָב קינדעם נישט
בעטראַגען, איך האָב נור ערנסט געליעבט, און האָב
נישט געוואָלט אוועק נעמען אַ מאמע פון 2 קינדער, מוז
איך יעצט אנטלויפען פון מיין מאמע, פון מיין מאמע
פון מיין שוועסטער מיט איהרע 2 קינדערליך אוי!
אוי! אוי!

מעכלע: גיטעלע! אָפּשר וואָלט דאָך געוועהן אַסברא.

איך האָב געהערט זאָגען אז מען קען אפילו...

גיטעלע: שווייג מעכלע איך ווייס וואָס די ווילסט זאָגען איך

ווייס... אָבער איך האָב אויך אַרעכט צו זיין מאמע

פונקט ווי אלע אנדערע ווייבער!

מעכלע: ווי וועסטו דו עס אָבער אויסהאלטען! דו ביסט אזוי

שוואַך!

גימטריע: אה! ווען איך וואלט נאך נישט געפיהלט קיין קינד אונטער מיין ברוסט וואלט איך אויך נישט געהאט צו וואס צו לעבען, אבער יעצט וויל איך לעבען צוליבע מיין קינד!

מעכלע: פאר וואס שרייבסטו נישט צו בענושעמען? פאר וואס וואל ער אויך דאס אלעס נישט וויסען? אה שוועסטער וויל מיר שיינט האט ער דוק שוין לאנג פערנעמען.

גימטריע: אה נון! בענושעמען האט מיר נישט פערנעמען! מיט איהם האט געמוזט עפעס פאסירען, אין דאן וואו זאל איך איהם שרייבען? אה מיין קאפ! מיין קאפ! (בחדש ווייניג)

(אביגדור קומט אריין מיט א קרוג בייער)

אביגדור: משוגענע, ווייבער קרימען! וואס איז מיט אייך? וואס איז דא געשעהן?

מעכלע: וואס פאלט דיר אין? ווער וויינט?

אביגדור: איהר וועט מיר נישט נארען איך זעה דען נישט!

מעכלע: זי נישט קיין נארר!

אביגדור: מירינג בעסער גיטעלע א גלעזעלע בייער, דו זעהסט בייער ווי סמעטענע, ווייניג נאך! נו און דו מעכלע, מירינג אויך.

מעכלע: איך וויל נישט מירינגען!

אביגדור: דו מוזט, אה איך ווייס: דו מיינסט אז דאס איז פראסטע בייער, דאס קאסט 16 סענט א פלאש! נאך מירינג שוין! נו גיטעלע ווילסט נאך א גלעזעלע? אה דו ווארסט אים. נו וועלען מיר אלע מירינגען צוזאמען. לחיים קינדערליך, וואלען מיר אלע זיין געזונד און גאט וואל געבען אז פון היינט אן זאל ביי פטאשקין צו וואקסען דער הויקער! לחיים! (מירינגט)

מעכלע: אה איך ווייס נאך נישט וואס דו ווילסט פון מיר-מיט!

דעם בייער, דו ווייסט דאך אז איך מירינג בייער טהוט מיר באלד וועה דער קאפ.

אביגדור: נאך דערפאר וויל דו האסט א קאפ פון א הינדעלע?

שפרינצע: (קומט אריין)

שפרינצע: נוד איווינג.

אביגדור: זעה נאך א גאסט מיין רב שפרינצע איז דא!

שפרינצע: נו און אז איך בין דא געפעל איך דיר נישט?

אביגדור: פאר וואס וואלטו מיר נישט געפעלען, אדרבא אז דו ביסט דא מירינג אויך א גלעזעלע בייער.

שפרינצע: איך דארף נישט קיין בייער, איך האב אהים און אז איך וויל מירינגען בייער, קען איך און דער היים?

מעכלע: נישט איהם, נישט איהם שפרינצע, א מנה אויך איהם, איך האב איהם אבער געזאגט אז ער זאל נישט ברענגען קיין בייער.

אביגדור: שפרינצע איך האב דוק אין ארבעל!

שפרינצע: איך ווייס אז דו קעהרסט נישט פאר מיר, איך קעהר אבער פאר דיר אויך נישט. מיינעטוועגען מענטשן כאטש קינמאל א היים קומען, מיינעטוועגען קענטו דין גאנץ לעבען פערברענגען מיט וועמען עס איז דיר ליעב און ניהא.

אביגדור: און פון דעסוועגען אז איך געה נאך אוועק אויף 2 מינוט לויפסט דו באלד זעהן ווי איך בין.

שפרינצע: איך לויף דיר נאך? דין נארעשין קאפ וואלטו אויף האבען. איך בין נאך נישט געקומען צו דיר, איך בין נאך געקומען צו גיטעלע, דו ווייסט גיטעלע איך האב פאר דיר א גומע בשורה. דו ווייסט, בענושעמען איך דאך דא! געכטן אין דער פריה איז ער געקומען.

גימטריע: נו וואס?

שפרינצע: געכטן אין דער פריה איז ער געקומען.

גימטעלע: פון וואנען ווייסט איהר דאס?
שפרינצע: זאג נאך וואס האסטו דך אזוי דערשראקען?
מעכלע: גימטעלע!

גימטעלע: חחח! איך האב מיר דערשראקען, וואס פאלט
איהר אין. אזוי? איז בענושעמען דא? זעהר אינטערעסאנט.
איהר אליין האט איהם געזעהן?

שפרינצע: נא! איך אליין נישט, נאך איך האב געמראפען מר.
ניסען העמדעלנעהער האט ער מיר געזאגט אז ער איז
גלייך צו איהם פערפאהרען.

גימטעלע: אזוי, אזוי! איז בענושעמען שוין אויף דא? אין ער
איז פארט געוועהן א גוטער פריינד.

שפרינצע: דו ווייסט גימטעלע ער איז דאך געקומען מיט דער
גאנצער פאמיליע.

גימטעלע: נו געוויס האט ער געדארפט קומען מיט דער גאנצער
פאמיליע ווי קען דען אנדערש זיין.

אביגדור: אוי גימטעלע פריינד בעסער א גלעזעלע בינער.
גימטעלע: יא אביגדור לאמיר פריינקען לחיים, לאמיר זיין
געזונד! איהר זעהט שפרינצע ווי אייער מאן זעהט מיר צו,
איהר זענט ברוגז דערפאר?

שפרינצע: איך ברוגז דערפאר? פארוואס? דאס איז ער נאך ביי
איהר אזא גרויסע מציאה ביי מיר איז ער א קנאפער אוצר.
אביגדור: מע האט דך אין ארבעטל שפרינצע.

שפרינצע: זאג נאך דו ווען וועסטו אויפהערען צו זשאקען און
געהען א היים?

מעכלע: נו גימטעלע וואס וועסטו יעצט מוהן?
גימטעלע: וואס איך וועל מוהן? איך ווייס נישט, נאך אז ער
איז דא וויל איך איהם זעהן.

מעכלע: וועסטו דו איהם זאגען?
גימטעלע: איך ווייס נישט, איך וויל איהם נור זעהן — איהר
ווייסט שפרינצע איך האב מיר שוין פשוט גאך אייך

פארבענקט, איך האב איהר שוין א גאנצע וואך נישט
געזעהן, נישט איהר נישט אייערע קינדערליך, וואס מוהמ
איהר? וואס מאכען די קינדערליך?

שפרינצע: זי וועט אללרעיס.
גימטעלע: איהר ווייסט שפרינצע אז מיר וועטן היינט בעל
שמחה'ס.

שפרינצע: וואס פאר א שמחה איז ביי איהר?
גימטעלע: מיינטש ביי די פמאשקונג איז דאך היינט תנאים.
דער מאטע און די מאטע וועטן אהן געגאנגען און
דערפאר האט מאקע אביגדור געקויפט בינער.

אביגדור: נישקשה איך וועל קויפען גאך א קריגעל בינער.
איך האב היינטען אויף געמרינקען, נישקשה!

שפרינצע: דערפאר איז מירן אביגדור פרעהליך, אויף יעדענס
שמחה פרייט זיך מירן מאן, נאך ווען ער קומט אהיים
בעפאלט איהם א מרה שחורה. קום שוין אהיים עסטען
וועטשערע קום!

אביגדור: אה ווען וועט שוין גאט מיר בעפריינען פון די
טרויריגע מעג! אט צוויי מאהל אן יאהר לאזט מיר מירן
ווייב טרינקען, דאס איז פורים און שמחת תורה, היינט
איז ביי מיר שמחת תורה, אט עס זאגט זיך אזוי...
דו געדענקסט גימטעלע און דער היים שמחת תורה ווי
איך פלעג געהען די תורה און די הענד און די גאנצע
משפחה פלעגט זיך ארום נעמען ארעדעל און מיר
פלעגן זינגען דין טאמענס שישו ושמו בשמחת תורה.
דו געדענקסט עס, דערמאן עס מיר.

(זינגט געהען אב, בענושעמען קומט אריין)

בענוש: האסטו זיך דערשראקען גימטעלע?
גימטעלע: דערשראקען? נין! נאך עפעס אזוי פלוצים און
טוייאק, וואס בעדייטעט דין פלעצליכעס צורוקקומען?

בענוזש: עס איז נאך נים פלוצום, עס איז שוין געוועהן
אָפּגעמאַכט בײַ מיר נאָכן לאַנג, זינט איהן האָב
פערלאָסט נוייאַרק.

נימעלע: גאָנץ לאַנג? ווי לאַנג איז עס דען? אינגאנצען נים
מעהר ווי 4 חדשים.

בענוזשעמען: יאָ אָבער די 4 חדשים האָבען זיך בײַ מיר גאָנץ
לאַנג און טרויעריג געצויגען.

נימעלע: דו האָסט געפֿענקט נאָך נוייאַרק?

בענוזש: נאָר וויל דו ביזט דאָ פערבלעבען.

נימעלע: נו פאר וואָס האָסטו מיר נישט געשריבען?

בענוזש: איהן האָב דיר יאָ געשריבען אַ בריעף.

נימעלע: אַ בריעף? נון, אזא קליין בריעפֿעלע. אַה בענוזשעמען,

האָב איהן דען נישט מעהר בײַ דיר פערדענט? איהן בײַך

דאָ שיעור משונע געוואָרען, איהן האָב געמיינט גאָט

ווייט וואָס מיט דיר איז געשעהן. נו זאָג וואָס מאַכט

דיין פאמיליע, וואָס מאַכסטו?

בענוזש: מיין קליין סידעלע, מיין פרעהליך רחלע, איז
געשטאָרבען.

נימעלע: אוי וועה איז מיר!

בענוזש: ס'איז פלוצום קראַנק געוואָרען, און יעצט האָב איהן

אין דער היים צוריקגעלאָזט אַ קליין פריש קבריל. ווען

דאָס אונגליק זאָל נים געוועהן געשעהן, וואָלט איהן

געווען אלליין צוריקגעקומען. אָבער מיין קינדס טוים

האָט מיין פרוי אינגאנצען צו שווערמ. זי איבערלאָזען

אליין האָב איהן נים געקענט, איהן זאָל דאָרט בלייבען

האָב איהן נים געוואָלט, אזוי זענען מיר אלע אַ הער

געקומען.

נימעלע: און דיין עלטער קינד?

בענוזש: ער איז אַללרײַט.

נימעלע: און דיין פרוי?

בענוזש: זי איז זעהר נים געוונד, איהן מוז זעהן איהר
רועפֿען, אַ דאָקטאָר.

נימעלע: און ווי פֿעפינדעט זי זיך יעצט?

בענוזש: בײַ מינעם אַ לאַנדסמאן. איהרער איהן בײַן אוועק

איז ער געווען פערמעגליך יעצט האָט ער נים קיין ארבעיט

עס איז איהם זעהר שלעכט. 2. קינדער זענען בײַ איהם

קראַנק, איהן זאָג דיר נימעלע עס איז אַ גאָטסמיטלער

אויף איהם. בײַ איהם און שטוב איז אַ פאָלשטענדיג

האָטפֿיטאל.

נימעלע: פאר וואָס דינגסטו נים קיין דירה?

בענוזש: איהן מוז זעהן ערשט ארבעיט געפינען. וואָס קוקסט

אזוי אויף מיר נימעלע?

נימעלע: איהן זעה אז דו האָסט זיך זעהר פֿיעל פערענדערט,

זינט מיר האָבען זיך נים געוועהן.

בענוזשעמען: איהן האָב דיר שוין פריהער געזאָגט אז די צייט

האָט זיך פאר מיר זעהר לאַנג און טרויעריג געצויגען.

אצינד גלייכסטו מיר שוין?

נימעלע: ווען האָב איהן דיר נים גענויכט? אַה, אַה וואָס?

איהן זעה בײַ דיר גרויע האָר, אַה איהן האָב בײַ דיר

פריהער דאָס נים געוועהן.

בענוזש: דו ווייסט גוט פון וואָס מינע האָר זענען גרוי געוואָרען.

נימעלע: פון וואָס?

בענוזש: דו געדענקסט נימעלע, ווי מיר האָבען זיך דאָס

לעצטע מאָהל געוועהן?

נימעלע: יאָ, אזא מאַמענט פערנעסט מען נים אזוי לאַנג

מען לעבט.

בענוזשעמען: דו האָסט דעמאָלט מיין קאָפּ ארומגענומען

מיט דינע הענד, און אַ פאָר טרערען זענען פון דינע

טערנע אויגען אויף מיין קאָפּ אַראָפּגעפאלען, אַט די

טרערען פֿיהל איהן ווי זי פערצעהרען דעם טאָר

אין מיין קאפ, און די פאר טרעהרען מאכען מיר גרוי און אלט.

גימערלע: וואס איז מיט דיר בענושעמען?

בענושעמען: דאס ערנסטע דאכט איז, אז איך האב אין גאנצען מיין מומה פערלאהרען, מינע הענד לעגען זיך צו קיין זאך נישט, און מיין לעבען איז דאדורף פערלאהרען.

גימערלע: דיין לעבען, נא און מיין לעבען?

בענושעמען: די ווייניגסטע נומערלע?

מעכלע: (ערשטנסט) גימערלע, דער מאמע און די מאמע געהן שוין אהיים.

גימערלע: געה אהיים בענושעמען. איך וויל נישט אז מינע עלטערן זאלען דיר די טרעפערן.

בענושעמען: גור נישט גימערלע!

גימערלע: ווארט אויס א מינוט, נא בענושעמען. דא האסטו 30 דאלאר געה זעה דיר א דירה ביז די וועסט זיך זעטען ארבעטען.

בענושעמען: גימערלע, גימערלע! וואס ווילסטו טהון? וואס ווילסטו טהון? איך קען נישט אין וויל דאס געלד נישט געהען, עס איז אמת, איך האב געאייגנט צו דיר, וויל איך האב געפיהלט אז איך פאל, אז איך געה אונטער, נאך די מיט דינע זיסע רייד קענסטו מיר ווידער בעלעבען. ווילסטו יעצט פון מיין קומען און רעדען מאכען איין... גומ נישט גימערלע, גומ נישט! (נא)

מעכלע: נא וואס האט ער דיר געקענטפערט, די האסטו איהם אלעס געזאגט?

גימערלע: אה לאז מיר, לאז מיר צוריק!

מעכלע: איז וואסווער דו האסט ווייטער געשוויגען, וואס וועט זיין דער סוף, גימערלע דער מאמע... נא הער

רעדען נחום און פייגע קומען אריין

נחום: אה א מאמע דארף הימלען.
פייגע: א ליגען, יאהרען און גליק זאלען זי אונז האבען אויב דאס איז אמת.

מעכלע: וואס איז מאמע, וואס איז געשעהן?

נחום: די וועסט שוין וויסען, די וועסט שוין באלד אלדונג וויסען. איך האב זעהר שעהנע ניעס געהערט פון דיר מאכטער מינע, ווי היסט ער דער... דער אמאליגער קאסניש דמנער, ער איז שוין ווידער געקומען נאך ניו-יארק.

גימערלע: מן הסתמה האסטו די עס פון עמיצן געהערט, געוויס ווייסט יענער וואס ער רעד.

נחום: פון עמיצן געהערט, יענער ווייסט, נא און די ווייסט פון נאך נישט?

גימערלע: אבער, צו וואס שווען די אלע פראגען וואלט איך געוואלט וויסען?

נחום: איך וועל דיר בעמען איין זאך. אז איך פרעג דיר עפעס מן הסתמה ווייסט איך צו וואס איך פרעג. דער מאן האט מיר נאך עפעס געזאגט... זאג נאך איז דאס אמת מען האט מיר געזאגט אז די ביסט מיט איהם אין ווייטע וועגען אריינגעקראכען, גימערלע, די זאלסטו מיר יעצט אויסזאגען דעם גאנצען אמת! זאג מיר נאך אז דאס איז א ליגען, אזוי געה איך באלד צוריק צו די פמאשקנים, די מענ-שען וואס האבען מיר דארט דאס בלום פערצאפט ווייזען נאך דארט, זאג מיר נאך אז דאס איז א ליגען, אזוי וועל איך זי דערהרגען, די צינגען פון ווער טויל וועל איך זי ארויס שלעפען. (דערוועלט געהט מעכלע צו דער מאמע.)

מעכלע: מאמע לאז איהם נישט געהן עס איז אלעס אמת.

(ביידע ווייזען)

נחום: וואס איז דאס? וואס ווייסט איהר, וואס זענען דאס פאר א... עס איז אמת, עס איז אמת! וועה מיין קאפ...

נו פריגע, נו מאמע! דו זאגסט אז איך זאל נישט שרייען.
 נו וואס זאגסטו אויף אינווער מאכטער, געוועהן אינווער
 טרייסט, אינווער גליק אינווער האפנונג אויף דער עלטער.
 וואלט נישט בעסער געוועהן אז מיר וואלטען זי געוועהן
 בעגראבען אלס קינד איידער פון איהר אזא שאנדע צו
 דערלעבען! אה, וועה מיר! זי האט אונז אונגליקליך
 געמאכט, זי האט דאך אונז געקוילעט, געקוילעט און
 א מעסער! געקוילעט!

פייגע: אבער וואס איז זי שולדיג? מע האט זי פערפיהרט.
 מע האט זי אונגליקליך געמאכט, מע האט אפגעקוילעט
 אינווער קינד! (ער לאזט זיך געהן)

מעכלע: ווי געהסטו, ווי אהן געהסטו?

פייגע: ווי געהסטו?

נחום: (אויסער ווי) וואס פרעגט איהר מיר זיך אהן זאל איך
 געהן? איך וויל געהן צו איהם, צו איהר פערפיהרער, איך וויל
 איהם אזוי וויסט און פינסטער מאכען זיך לעבען, ווי ער
 האט וויסט און פינסטער געמאכט אינווער לעבען.

זימעלע: מאמעניו! געה נישט, דו וועסט היר-אומזיסטונגע שמער-
 צען פערשאפען.

נחום: זעה נאך, זעה דו מאכטער איז בעזארגט אז דער
 טאטע וועט האבען שמערצען און יסורים. א ליעגען, מרשעת!
 אין דין הערצען איז אויסגעלאשען יעדער פונק רחמנות.
 וואסווע, וועה איז מיר, האסט דו נאך נישט א טראכט
 געגעבען וועגען דעם אלטען מאמען? וואס וועט מהן דו
 אלטע שוואכע מאמע? ווי וועט קומען דו? ארמע אלמנה
 מיט דו 2 פינגערליך יתומים? וואס וועלען מיר אלע
 מהן? ווי וועלען מיר אהינקומען? אה, אה דו ביזט א
 גולגומע און איך וועל איבער דיר נישט האבען קיין מנוחה
 אויף דער וועלט אין נישט אויף יענער וועלט! דו ביזסט א
 שטן, א משחית דו-ביפסט א קללה...

פייגע: אה שעלט זי נישט!

זימעלע: שעלט מיר נישט מאמעניו.

נחום: זאג מיר נישט מאמעניו איך וועל דיר דערהערניגן איך
 בין נישט דין מאמע, לאזט מיר געהן, לאזט מיר געהן!?

ביידע: דו וועסט נישט געהן!

זימעלע: מאמעניו! דו האסט מיר! שלעכט פערשטאנען.
 בענושעמען וויסט פון קיין זאך נישט, בענושעמען האט
 נאך נישט דערמיט צו מהן...

נחום: אזוי? נישט ער? נו וואוועט געה איך אין דער אמתן.
 איך אלטער נאר? אז נישט ער, ווערשע דען? אז נישט
 ער... אה איך וועל מיר א מעשה אנהאן! איך וועל מיר
 א מעשה אנהאן! איך וועל מיר דאס לעבען געהמען. ווי
 וועלען מיר קענען דאס פנים וויזען, ווי וועל איך קענען
 אין א שוהל אריינקומען? אזוי, אזוי, ארויס פון הויז!

פייגע: נחום וואס רעדסטו?

מעכלע: מאמע, וואס ווילסטו מהן?

נחום: ארויס פון הויז!

זימעלע: יא איך געה, איך געה.

מעכלע: מאמעניו, וואס טהוסט דו אב? האב רחמנות אויף
 איהר ווי וועט זי געהן? האב רחמנות!

נחום: רחמנות? האט זי דען רחמנות געהאט אויף אונז? זאל דו
 גאנץ וועלט וויסען אז נחום עסטערין האט געהאט א שלעכטע
 מאכטער, האט ער זי פערטריעבען. זאל זי געהן! אויב זי וויל
 נישט אז איך זאל זי דא אויף דער שמעלע דערהערניגען.

זימעלע: מעכלע זי געווינד! (אב)

פייגע: גיטלעך מיין קינד! (לאנגע פויזע)

נחום: רבונז של עולם פאר וואס קומט עס מיר, פאר וואס
 קומט עס מיר?

(ענדע צווייטער אקט).

דרימער אקט.

וויב'אָרעם צומער ביי אביגדור. שפּרינצע וועט און אַרבעט עפעס.
אביגדור קומט אָן.

אביגדור: שפּרינצע!

שפּרינצע: וואָס איז?

אביגדור: דו קענסט נאָר נישט ווייזן דעם לעכטיג פנים.

שפּרינצע: איך האָב דאָ און דער ערד!

אביגדור: איך האָב דאָ און אַרבעט!

שפּרינצע: אַה קוק נאָר אָן! דו האָסט דיר פּערשורען

דעם באָרד.

אביגדור: זעה איך עפּנס בעסער אויס?

שפּרינצע: און אַ גייען ראָק האָסטו דיר אויף געקויפט.

אביגדור: יאָ מיין טהייערע...

שפּרינצע: דאָס אלעס האָסטו געטהון צו לעבן דעם נאָסט.

אביגדור: נו וואָס זשע? איז עס שוין?

שפּרינצע: געה! געה בעסער אַרײַן און וועג צו די קינדער.

ווי האָבען זיך אויפגעכאַפט.

אביגדור: אַ שטענע אַרבעט! אז דו ווילסט איך וואָל צו

וועגען די קינדער, וועל איך דאָס וועגעלע אַרײַן

ברענגען דאָ אַהער.

שפּרינצע: איך וויל נישט אז דו וואָלסט זיך דאָ אַרײַנברענגען.

אביגדור: וואָס זשע? די מאָוועלן זענען דאָ שוין פאַריבער.

שפּרינצע: שעהער סאָמע שטיינט געזאָגט, דו ווילסט דעם

נישט אז די קינדער דארפֿען נאָך אַ באָג נישט זעהן

די לעכט.

אביגדור: (ביי אַ שפּרוק) באלד! באלד!

שפּרינצע: וואָס טוהסטו? דו סטראָעסט שוין ווערער דיינע

כאַטנאַציעס?

אביגדור: וואָס זשע עס שטעהט נישט אָן מיין צווייטונגס מאַטען

אז איך וואָל זיך שרעפֿען מיט אַ שטרוק. נאָר איך וואָל

וויצען מיט זיך דאָרט אין פינגסטערן אלקער?

שפּרינצע: הלואי וואָל איך לעגען זאָגען. דו וועסט נאָך אונז

מאָכען אַיין אונגליק מיט דיינע קינדער.

אביגדור: נישקשה, איך האָב עס שוין גוט צו געבונדען (וויינט)

אי לי, לי

שפּרינצע: וואָס זשע האָסטו אלץ אוועק געוואָרפען און געקו-

מען? אויס פּעדלען! דו האָסט דאָ נאָך ציט געהאַט

דאָ צו זעהן מיט די טהייערע געכט.

אביגדור: נאָן! איך מוז גיטעלע זעהן באלד ווי זי וועט קומען!

שפּרינצע: מינעטוועגען וואָלט זי און גאנצען נישט בעדארפט

קומען.

אביגדור: אוי ביסטו אַ שלעכט מענש? אָהן אַ ברעקעל האָרץ.

אָהן אַ דעך פון אַ נשמה. עס איז שוין 6 יאָר ווי מיר האָבען

גיטעלען נישט געזעהן, וואָס רעד איך עס איז שוין מעהר.

שפּרינצע: אז זי קומט שוין האָט זי וועניגסטענס בעדארפט

קומען אליין, נישט מיטברענגען דאָס קינד.

אביגדור: פאר וואָס אליין, פאר וואָס וואָל זי נישט מיטברענג-

נען דאָס קינד?

שפּרינצע: מען וועט זיך דארפֿען גענוג בעגראָבען פאר בישה.

אביגדור: אָה! אז דו ווילסט זיך בעגראָבען, מהבא היתא.

אַבער און מינע אויגען איז גיטעלעם קינד פונקט אזוי

פער ווי אונזער צוויילינג, אלע קינדער ווערען אויף אַיין

אופן געבוירען.

שפּרינצע: דו גראָבער עקספּרעסמאָן! מינע קינדער זענען נישט

קין ממזרים! דו הערסט?

אביגדור: וואָס איז מיט דיר עפעס פאר אזא גליק, וויל

דאָרט און אַרשע האָט מען אונז ביינע אַרונטערגערוקט

אונטער 4 שטאנגען, און דער אַרשער רב האָט געהאַלטען

איבער אונז א שפרה? הא? ווען איך זאל איהם יעצט
דערמאנען וואלט איך מיר מיט איהם אפגעקענט.
שפרינצע: איך האב דיר אין דר'ערד די גראבער עקספרעס-
מאן. איך פארשטעה ניט פאר וואס פארהיט זי צו אונז,
ניט צו איהרע עלטערן?

אביגדור: ווייל: ערשטענס, וואהנען זי ביי די פטאשקנים אין
הויז און צווייטענס, וויל דער פעטער פון איהר ניט
וויסען, און דריטענס, האב איך גערעכענט זי וועט דא
זיין, וועלען מיר זעהען צו מאכען שלום. האב קיין
מורא דעם וועט זי נאר ניט צונעהמען.

שפרינצע: זי האט דאך אבער שוין קינמאל ניט גערעכענט
איהם צו קומען?

אביגדור: זי איז זעהר קראנק, דאך געהערט לעזען דעם
בריעף אז זי איז זעהר קראנק.

שפרינצע: אבער ווער קען איהר דא העלפען? דער מאמע
דער קינד? וואס ווען פטאשקנים ניט איהם ניט, וואלט
ער געשטארבען פאר הונגער? אדער איהר שוועסטער
מעכלע וואס זי האט שוין ניט קיין בח ארומצוגעהן? איז
אביגדור? איך וועל דיר זאגען דעם אמת אז עס איז נאר
קיין רחמנות ניט אויף איהר. זי האט יך אליין גענומען
די צרות, לאז זי זיך האלמען מיט זי.

אביגדור: אוי, האסטו א בראנדיגען פיסק! מיט אזא מויל וואלט
איך דיר געוואונשען צו לעבען 100 יאהר נאר אהן א קאפ.

שפרינצע: איך האב דיר אין דער ערד!

אביגדור: אצינד זעה איך, אז איך האב ניט קיין גליק,
אנדערע מענער האבען טאקע מול און איך לעב טאקע
אין דער ערד מיט דעם קאפ. (קוקט אין א צייטונג און רעד)

שפרינצע: וואס איז?

אביגדור: קום אהער וועסטו זעהן, אויף שטיקעניש, דא אין
פארווערטס ווי א מאן איז גליקליך געווארען דורך א פרוי.

שפרינצע: דורך א פרוי? ווי אזוי?
אביגדור: זי איז געגאנגען און א טראכטונג איז אויף איהר
אדויף און איהר צושפאלטען דעם קאפ. און דער מאן
קריגעט 1000 דאלאר.

שפרינצע: איך האב דיר שיעף אין דער ערד!
אביגדור: איך זאל אזוי לעבען און געוונד זיין, ווי איך מאך
עס פאר 500! (שפרינצע אב, מען קלעפט) אריין.

מעכלע: נור איוונג! זי איז נאך נישטא?

אביגדור: נין!

מעכלע: וואס איז עפעס מיט שפרינצע?

אביגדור: זי איז עפעס נישט געוונד.

מעכלע: וואס ווארפט זי זיך אזוי?

אביגדור: דאס האט זי געקריגען אזא קרחת.

מעכלע: אבי איך האב געמיינט אז זי איז עפעס ברוגז אויף
מיר. וואו איז זי אוועקגעגאנגען?

אביגדור: וואו זי איז אוועקגעגאנגען, וועט זי באלד צוריק
קומען, איבערהויפט אז זי ווייסט אז די ביזט דא. אט
האב איך דיר געזאגט? (שפרינצע קומט צוריק אריין).

מעכלע: א, וואלט איך שוין געוואלט זעהן גיטעלען! דו
הערסט אביגדור, איך האב מיר אצינד דערמאנט אין
עמליכע ווערטער וואס גיטעלע האט מיר געזאגט איידער זי איז
אוועק געפארהען: א גרויס אונגליק — האט זי געזאגט —
טרייבט זי אוועק פון אונז, אבער נאך א גרעסער אונגליק
קען זי צוריקברענגען. אה! מין הערץ איז מיר זעהר
שווער. (מען קלעפט) אריין! (גיטעלע מיטן קינד) גיטעלע!
שוועסטער מינע! (אומארמונג) קום אריין, וואס ביסטו
שטעהן געבליבען ביי דער טהור?

גיטעלע: וואס מאכסטו? וואס מאכט דער מאמע? די מאמע?

אין דינע קינדערלעך?

מעכלע: נאָם זי דאנק זי זענען אלע געווער. און וואָס מאכסטו?

נימעלע: וואָס זאל איך מאכען. איך האָב אזא שטען מעכטערל.

מעכלע: גאָר אַ שטען קינד. און ווי רופט מען דעם מאַכטער?

נימעלע: איך וויל אַזוי אַזוי נישט, איך רופּ זי מיט פער-שיידענע געמען.

קינד: מיין נאָמען איז נעמי.

מעכלע: קום צו מיר שטענע נעמי, ראָמיך דו אַנקוקען.

נימעלע: אביגדור, שפּרינגען וואָס מאַכט איהר? (אומאַרמט).

וואָס טהוט איהר?

אביגדור: ביי מיר געהט אלעס פאַסמאַראָמאָ: אַזא האַנדעל נאָך מיט גרינס. דאָס וויל דאָס אייגענע, דאָס פערד דאָס אייגענע אלעס פאַסמאַראָמאָ. וואָס מאכסטו נימעלע?

נימעלע: דו ווילסט דאָך אביגדור! אַ מענטש האָט פערשיידענע צייטען: אַמאָל איז נישט, אַמאָל איז שלעכט. וואָס מאכען אייערע קינדערלעך?

שפּרינגע: דו קינדערלעך מאַזען, אַבער, דאנקען נאָם, זענען שוין בעסער.

אביגדור: אוי אַ צוויילונג! איך זאָג דיר נימעלע, ווען איך זאל האָבען אַסאָ גערד, וואָלט איך זי געשקט נאָך סענט לואיס. אויף דער אויסשטעלונג! אז דו ווילסט נימעלע קום אַרײַן און אַלקער, וועל איך דיר ווײַזען דע מהנה וואָס שפּרינגע האָט מיר געשענקט. איך דאנק און לויב נאָם וואָס זי האָט מיר גוט געשענקט מיין דריילונג! (אָב מיט נימעלע אין אַלקער)

מעכלע: שפּרינגע! אַפּשר זענען זי דוגערט? געה אַראָב איך באַזאָר אַרײַן און האָפּ עפעס אַרויף, איך בעס דו.

שפּרינגע: איך לויף שוין. (אביגדור מיט נימעלען קומען צוריק) **אביגדור:** האָסט געזעהן נימעלע? אַט דאָס קינד מיט דעם רויטען בענדעלע. איז עסטער מיט 13 מינוט.

נימעלע: וואָס איז דאָס פאַר אַ שטריק ביי איהר?

שפּרינגע: דאָס איז מיין אביגדורס מאַשנאַציע. **אביגדור:** איין אייגענער פאַטער. אזוי, וויסן איך מיר אין דעם צייטער, ציה מיר דאָס שטריקעל, זינג מיר אַ לידעלע און טהו מיין אַרבעט.

נימעלע: (זי מעכלען) פאַר וואָס האָסטו נישט מיט געבראכט דיינע קינדערליך?

מעכלע: איך וויל דאָך אז דו זאלסט געהן אַהיים מיט מיר. **נימעלע:** אַהיים? וו און דער מאַמע?

מעכלע: אז דו וועסט, נארעלע, אַהיים קומען, וועט ער דו נישט אַרויסוואַרפען.

נימעלע: אַה נון מעכלע, איך וויל אין דעם זיכער זיין. איך וואָלט זעהר געוואָלט געהן אַהיים זעהן דעם מאַמען, דע מאַמען און דיינע קינדער. אַבער וויסטו וואָס? אַ נומער געדאנק: איך וועל שרייבען דעם מאַמען אַ פאַר ווערטער, אַפּשר וועט עס ווייכער מאכען זיין הערץ.

קינד: מאַמעניו איך וויל אַ מרינק. **מעכלע:** אַ ביסעלע וואַסער.

אביגדור: וואַסער? (לויפט און רעדט צו שפּרינגען) שטעהסט ביי דער קיבעל האָסטו מורא צו דערלאנגען אַ ביסעל וואַסער? **נימעלע:** אוי וועה איז מיר! זי קען דאָס וואַסער נישט מרינקען! אזוי ווי איהר זעהט, איז זי נאָר געוואָהנט ביי מיר געוואַסען וואַסער. צו מרינקען. אַה! וואָס איז דו פאַר אַ צוק ביי איהר.

מעכלע: אַ צוק! אַפּשר איז ערגיץ אַ מהיר אַפּען. **אביגדור:** נון! עס איז פון פענסטער. שוין אַ וואַכען איז אויסגעהאקט אַ שויב, און איך בעס מיר ביי איהר: לאַ!

ארינשטעלען א שויב : פערשטימ כאטש מיט א קישען .
שפרינצע : אביגדור ! איך דארף ארונטער געהן אין דעם
באזאר אריין , דו זאלסט זעהן אז די קאווע זאל נישט
אויסלויפען און זאלסט אכמונג געבען אויף די קינדער , דו
הערסט ? (אב)

אביגדור : איך הער . שענע מלאכות נישט זי מיר ? גיטעלע
וואס וועסט דו מרינקען ? קאווע , מהע אדער גאר
אויפגעהמען א קריגעל ביער ?
מעכלע : מען דארף נישט אביגדור . גיטעלע וועט באלד א
היים געהן . וואס איז גיטעלע ? דאס קינד איז אזוי שלע-
פערדיג .

גיטעלע : וועה מיר ! זי איז געבעה מינע . 2 מאג שוין אז זי
שלאפט אין די קלמערעלעך . אביגדור זיט אזוי גוט , נישט
מיר א קישעלע פאר דעם קינד .

אביגדור : אה ! איך קען נישט נעמען פון דארטען , ווייל די
קינדערליך מאלען , איך וועל געבען פון מיין בעט . זעה ! זי
איז שוין טאקע איינגעשלאפען .

גיטעלע : אביגדור זיט אזוי גוט , נישט מיר מינט און פערדער
(זי וועט זיך און הוסט שטארק) .

מעכלע : וואס איז דיר גיטעלע ! וואס הוסט דו אזוי ? דו
האסט זיך פערקיהלט ?

גיטעלע : נין , גארנישט . איך האב מיר די לעצטע צייט אָבגע-
שפארט א ביסעל שמעכעניש .

מעכלע : וועה מיר ! פאר וואס פרעגעסטו נישט א דאקטאר ?
גיטעלע : וואס קען מיר שוין א דאקטאר העלפען ?

אביגדור : אה די דאקטארים ! מאטקע פערדער א דאקטאר
נישט לאזונטליך אין דער היים געוועהן א בעל העגלה
און דא איז ער א גאנצער פראפעסאר . נור זי שעפען
אין שעפען אז פארשעפעט זאלען זי שוין ווערען . נישט
גיטעלע זיט האסטו מינט און פערדער . די פערדער איז

א ביסעלע פערראסטעט , ווייל מיר נוצען זי זעהר ועלמען .
מעכלע : וואס שרייבסטו דעם מאמען ?

גיטעלע : א פאר ווערטער נור . (פערהוסט זיך מיט בלוט)

מעכלע : וואס איז דאס גיטעלע , בלוט גאר ?

גיטעלע : גאר נישט ! דו וועסט אויפוועקען דאס קינד !

מעכלע : אביגדור דאס טיכעלע איז מיט בלוט וועה איז מיר ?
(וויינט) .

גיטעלע : אביגדור איך האב דיה געוואלט עפעס בעמען .

אביגדור : אוראי , אוועקטראגען דאס ברינעפעלע ?

מעכלע : נין . איך וועל אליין געהן . אביגדור , איך וויל

דעם מאמען אליין בעמען . נישט מיר דעם ברייף .

גיטעלע : נין מעכלע . דו בלייב דא איך וויל מיט דיר עפעס
רעדען .

אביגדור : נו וועל איך געהן , מעכלע איך וויל דיה עפעס

בעמען : וואסט אזוי גוט זיין און אכמונג געבען אויף דער

קאווע זאל נישט אויסלויפען ווייל מאמיר לויפט זי אויס ,

וועל איך דארפען אנטלויפען אויף יענער זייט סמבטיון .

און דארט ליענען מינע 2 , מיט מול געמאזעלטע פרינצע-
לעך . אפשר כאפט זיך א פרינץ אויף נעם אן די מאשין

גאנצע , ווי מיין ווייב רופט עס , און נישט א ציה , אָבער

נישט א שטארקען . איך בעט דיה , איך קום באלד צוריק !

(אב) .

גיטעלע : זי איז איינגעשלאפען , ווי שוין זי איז , און ווער

וויסט וואס פאר איין אונגליק זי ערווארטעט ! וואס

זאגסטו זי מיין מאמער ? א יא א שוין קינד ?

מעכלע : יא , זעהר א שוין קינד !

גיטעלע : אי שוועסטער ווען מיין קינד זאל געבוירען ווערען

אויף דעם בשרען יודישען שטייגער וואלסטו אנדערש אויף

איהר געקוקט .

מעכלע : וואס פאלט דיר איין גיטעלע ?

נימלע: אין דין קוקען אויף מיין קינד זעה איך נישט קיין
ליעבע, נור רחמנות. דו האסט מיין קינד נאך איינמאל
א קוש געגעבן, און דער קוש איז אויף געוועהן
אויס מיטליד. אה שוועסטער! איך האב דיין קינדער
גאנץ אנדערש ליעב געהאט, אנדערש געקושט! פאר וואס
קומט עס מיר?

מעכלע: וואס רעדסטו? גיטלעך, איך האב קיין זאך נישט און
זינען געהאט.
נימלע: בעטראכט נור דאס אויגשולדיגע קינד און זאג וואס
פאר א פערברעכען איז זי בעגאנגען, וואס מען קוקט
אויף איהר מיט א זעלבן שטעכענדיגע און גיפטיגע
בליקען.

מעכלע: איך זאל אזוי קיין שלעכטס נישט האבען, גיטלעך, אויב
איך האב עפעס געדענקט דערפון.

נימלע: איך מיין גראדע נישט דו, איך מיין אפילו נישט
שפרינגען, וואס זי האט מיין קינד אזוי קרום אנגעקוקט.
איך מיין אלע אנדערע מענשען. אין ד' 6 יאָהר האב
איך באגעגענט אסאך זעלבן בליקען. אנפאנגס האט עס
מיר נישט געהאט, נישט אבער הויבט עס מיר אן צו
שרעקען! עס קיהלט אין מיר מיין בלוט. ארעמעס קינד.
ווער וועט אויף דיר אכטונג געבען ווען דו מיין מאמע וועט
נישט זיין?

מעכלע: וואס איז מיט דיר? וואס מינסטו? וואס זאגסטו מיר
נישט וואס איז מיט דיר?

נימלע: שא! דו וועסט אויפגעקוקן מיין קינד! קום וועט
דו אנדערע איך וויל מיט דיר עפעס רעדען.

מעכלע: וואס ווילסטו?

נימלע: זאג מיר מעכעלע, ווינסטו עפעס פון בענושעמען?

מעכלע: פון בענושעמען זעהר וועניג, ער האלט א מילך
געוועלד.

נימלע: זעהסט איהם א מאל?

מעכלע: זעהר זעלמען.

נימלע: ווי געהט עס איהם?

מעכלע: א גרויסער ארעמאן!

נימלע: וויפיל קינדער האט ער?

מעכלע: שניט מיר 3...

נימלע: ווי זעהט ער אויס?

מעכלע: עס איז איהם זעהר שווער צו דערקענען, איין
אלטער מאן געווארען, נאך נישט דער וואס מיר האבען
א מאל געקענט.

נימלע: ווען האסטו איהם דאס לעצטע מאל געזעהן?

מעכלע: היינטגען ווינטער. בין איך א מאל פארבייגעגאנגען
ווען געוועלד האט ער מיר אריינגערופען.

נימלע: און וואס האט ער דו געפרעגט?

מעכלע: עסליכע געזעהעלטע ווערטער!

נימלע: איז ער באשט געווען?

מעכלע: ער ווייזט אויס קראנק, צו בראכען.

נימלע: און ווי אזוי בעוואהנט ער זיך?

מעכלע: אוי גיטלעך! א שרעק אויפגעקוקען, אונטער דעם

געוועלד איז דא א קליין פינסטער צימערל און דאס

וואהנט ער מיט דו גאנצע פאמיליע. דער דלת פייפט

אין אלע ווינקעלעך, דו קינדער געהן ארום אויפגעריסען

און אפגעשרייען, דאס ווייב א שוואכע, א קראנקע, בלינד

ווי דער טוידט. פאר דעם ווייב און דו קינדער האט ער

אפנים נישט געוואלט רעדען מיט מיר, נאך מיר זענען

אויף אים מינוט געבליעבען אריין האט ער מיר באזיך

געפרעגט אויף דיר. דערנאך האט ער אנגעוויזען אויף

דעם צימער און האט געזאגט: איהר זעהט מעכלע? אט

דא וועל איך שטארבען א לאנגזאמען, אבער זיכערן טוידט.

אין דעם פינסטערן פריידען! איך זאג דיר גיטלעך אז

דאס הערץ איז מיר צובראכען געווארען, עס איז א גרויס
רחמנות אויף איהם.

נימעלע: דו וויסט, מעכלע? איך האב איהם 2 בריעף
געשריבען.

נימעלע: ווער? דו בענושעמען 2 בריעף?
נימעלע: 2 בריעף.

מעכלע: וואס האסטו איהם געשריבען?

נימעלע: אין צווייטען בריעף האב איך איהם געשריבען אז
איך פאָהר צווייטען און וועל אהער פערפאָהרען.

מעכלע: נו און אין ערשטען?

נימעלע: דאס איז געוועהן אזא בריעף וואס בענושעמען האט
מיר בעדארפט אנשווארטען, ער האט מיר אַבער גאָר
ניט געענטפערט, מין הערץ שרעקט מיר וועהר.

מעכלע: נימעלע מען איך ווייסען וואס דו האסט איהם
געשריבען?

נימעלע: יא, פאר וואס ניט. איך האב איהם געשריבען אז
מין געטעניו דארף האבען א טאטען ווייל די מאמע
שטארבט.

מעכלע: א! וועה מיר! פאר וואס האסטו מיר עס ניט
געשריבען איך וואלט דאך געוועהן געקומען צו דיר.

(בענושעמען קומט צווייטע א צובראכענער.)

נימעלע: שא, מעכלע שא... א!

מעכלע: וואס איז דיר? (וועט בענושעמען) אוי וועה מיר! (28)
בענוש: נימעלע דאס ביסט דו?

נימעלע: אה בענושעמען איך האב דיר גאָר ניט דערקענט!
ביסט א אלטער מאן געווארען.

בענוש: א! נימעלע, דאס איז נאָר בענושעמען, דאס
וואנדערט ארום א שאטען. בענושעמען איז לאנג גע-
געשטארבען... ביסט היינט געקומען?

נימעלע: גאָר ניט לאנג.

בענושעמען: און צו וועס ביסטו פערפאָהרען?

נימעלע: צו מין שוועסטערקנד, צו אביגדון... דאס איז

דאך אונזער געטעניו! אונזער קינד! (בענושעמען קושט עס)

דאס איז אן אמת'ר א ווארמער פעטערליכער קוש. א

יא מיר האבען א שענע טאכטער? זי איז אַבער ניט

תמיד אזוי שען געווען. וועה שווער איז מיר געווען

בזו איך האב זי ערצויגען. תמיד קראנק געווארען אויף

פערשידענע קראנקהייטען. 2 מאהל דיפטעריע געהאט?

מאזעלן, סקארלאטין, אינמאל האט מען זי אין

האספיטאל צוגענומען, מען האט מיר צו איהר גיט

צוגעלאזט. עס איז געווען ווינטער, דער שניט איז

געלעגען אויף דער ערד, אין איך בין ארומגעגאנגען

גאנצע נעכט פאר'ן האספיטאל און דא איז נישטא מיט

וועמען צו רעדען, ניט דא פאר וועמען דאס הערץ צו

עפענען. א! ניט אומזיסט איז מין געווען אזוי שנעל

צובראכען געווארען. דו וויסט בענושעמען. וויט מיר

האבען זיך ערקענט האב איך דיר שוין עטליכע מאל געוועהן

ווייניג. אמאָהל האבען מיר דינע מרערען געארט, ווי

האבען מיר געשראקען, אַבער יעצט פרעהן זי מיר. איך

פיהל ווי דינע מרערען וואשען אראָב די גאנצע

ביטערקייט פון מין הערץ (ווי צו וויסט ווי)

בענוש: וואס איז דיר נימעלע? דו ביזט אזוי קראנק! נימעלע

פאר וואס האסטו אזוי לאנג געשוויגען? מיט וואס קען

איך דיר יעצט העלפען?

נימעלע: פאר וואס האסטו אויף מינע בריעף ניט געענטפערט.

בענוש: א! נימעלע, 20 מאהל האב איך אָנגעפאנגען צו דיר

צו שרייבען, אַבער וואס האב איך געקענט שרייבען?

מיט וואס האב איך דיר געקענט העלפען? אום דיר צו

העלפען דארף איך זיין א פרייער מענטש, און איך בין

א קאמארושניק געשמועדעט אין שווערע קעמפן, מיין שטוב
אין מיין קאמארגע, מיין פרוי, מיין קינדער די זענען די
קעמפן. ווי אזוי קען איך דיר יעצט העלפען? זאג וואס
איך זאל טהון? הייסט מיר און פירער שפרינגען און איך
וועל עס טהון.

גיטעלע: געדענקסטו בענושעמען, אז איך בין אוועק האב איך
דיר געשרייעבן?

בענוזש: יא איך געדענק.

גיטעלע: געדענקסטו וואס איך האב דיר געשרייעבן?

בענוזש: יא דו האסט מיר געשרייעבן אז מיר מוזן אונזער
לייבער בערגאבען און אויפשטעלען אויף איהר א מצבה
מיט דער אויפשריפט "פליכט". דער קבר האט זיך אבער
אויפגעמאכט און אונזער לייבער אין ארויס און אונזער
לעבען אין דאדורף....

גיטעלע: פערלארען בענושעמען? פערלארען? איך האב דיר
נאך עפעס געשרייעבן: אז איך בין שטארקער אלס דו
פריי און דערפאר מוז איך למדען. יעצט אבער בין איך
קראנק, צעבראכען און בין געקומען צו דיר בענושעמען
אז דו זאלסט מיר העלפען...

בענוזשעמען: זאג מיר וואס איך זאל טהון, ווי אזוי זאל איך
דיר העלפען?

גיטעלע: בענושעמען גיב מיר דינע האַנד! פאר וואס דרעהסט
דו אוועק דעם קאפ, פאר וואס קוקסטו מיר גיט אן?

בענוזש: איך קען גיט! איך פיהל מיר אזוי שולדיג גענען דיר!
גיטעלע: איך בעשולדיג דיר גיט בענושעמען, ווייל איך זעה
דיין הערץ דורך און דורך... אז איך וועל שמארבען...

בענוזש: א! גיטעלע וואס רעדסטו?

גיטעלע: לאז מיר ארויס רעדען בענושעמען: אז איך וועל
שמארבען, זאלסטו גיט פערנעסען אז דו ביזט געמעניום
מאמע, ווי ווייט מעגליך זאלסטו אכטונג געבען אויף דער

אָרמער יתומה. און אז זי וועט גרויס ווערען, זאלסטו זי
נעהמען אויף מיין קבר; דו זאלסט איהר ערצעהלען
אונזער מרדירינגען סוף און דו זאלסט זי בעטען זי זאל
מוהל זיין איהר אונגליקליכע מאמע (בוירן ווינען שטארק).

בענוזש: איז וועה איז מיר, וואס זאל איך יעצט טהון?

גיטעלע: יעצט געה אהיים בענושעמען. איך ערווארמע בארד-
מינע עלטערן. דו וויסט דאך אז איך וועל שוין יעצט
דארפן אונקומען צו מיין טאטען, געה! בענושעמען געה!
(בענושעמען אב)

פייגע: וואו איז מיין קינד, מיין גיטעלע, וואו?

גיטעלע: מאמעניו!

פייגע: גיטעלע! (אומטראגנ) וועה מיר! וואס איז געווארען פון
מיין שענער מאכטער!

גיטעלע: וואו איז דער מאמע? ער איז נאך אלץ ברונו?

פייגע: דער מאמע זיצט אין דער הייס און וויינט, עס איז
אינו וועהר ביטער, מאכטער מינע. וואלטען מיר גיט גע-
וואהנט ביי די פטאשקינס אין הייז וואלט די צרה גיט
אזוי גרויס געוועהן. אבער וואס מהומ מען יעצט, ווי
לעגט מען אוועק דיין קראנקען קאפ?

קינד: טאמא!

גיטעלע: וואס איז געמעניו? וואס ווילסטו? שמעט אויף מרונק,
א ביסעלע מילך.

פייגע: איז וועה מיר! (שפרינגע לויפט אריין)

שפרינגע: גיטעלע דער מאמע געהט אהער.

גיטעלע: דער מאמע, אוי! (נחום קומט אריין פערוויינט) מאמע-

ניו, מאמעניו!

נחום: א! וואס איך האב דערלעבט צו זעהן! וואלט הען

נימ בעסער געוועהן, ווען מינע אויגען ווארמען געוועהן
מיט שערבעלעך בעדעקט, אידער צו זעהן וואס פון מין
קינד איז געווארען!
גיטעלע: א! ווינט נימ! ווינט נימ! איך בעם איך! איך קען
שיינען מרעהרען נימ איבערמראגען.

נחום: גיטעלע! א! (נעהט צו און קושט איהר די האנד) אה!
גאטט וויסט, דאס הערץ איז מיר פערנאסען מיט בלוט
ווען איך זעה וואס פון מין קינד איז געווארען. זאג מיר
וואס קען איך יעצט פאר דיר מהון, מיט וואס קען איך
דיר העלפען?

פייגע: באלד מווען מיר נעמען אונזער קינד אהיים. מ'איז
קראנק! זי איז צובראכען, וועה איז צו מינע אלטע יאהר!
נחום: וואס רעדסטו! וואס צאפטסטו מיר גאך דאס בלוט! זי
נעמען אהיים! קוק דאס אן און זאג צו מען קען זי
אהימנעמען. האסטו פערנאסען ביי וועמען מיר וואהנען?
און אין וואס פאר א וועלט מיר לעבען? א! א! פאר וואס
ביסטו צוריקגעקומען? פאר וואס? איז גאך וועניג געוועהן
די צרות וואס מיר האבען פריהער געהאט? די שאנדע
וואס מען האט אביסעל פערנאסען! ביסטו אהער געקומען
דעם מאמענס הערץ ארויסרייסען. וויעדער באדעקען זיין
אלטען קאפ מיט שאנדע! צו וואס ביסטו געקומען? וואלט
איך געוואלט וויסען. צו וואס?

גיטעלע: איך בין געקומען שטארבען נעבען מין מאמען, נעבען
מין מאמע און נעבען מין שוועסטער! ווילסטו מיר יעצט
אויך ארויסמרייבען? (אלץ וויינען)

נחום: נו, שא! נו שא! ווען אזוי האב איך א גוטען פלאן:
איך וועל אהין געהן, דו וויסט שוין וואס אהין פייגע? איך
וועל מיט מיר מיטנעמען דאס קינד, און וועל זי בע-
מען, איך וועל פאר זי ווינען, איך וועל זי צו די פיס
פאלען, וועלען זי אפשר נעמען דאס... און וועלען

עם אוועקגעבען און א בית יתומים, און זי וועלען מיר
נעמען אהיים!

גיטעלע: מין מאמעניו, מין קינד דארף קיין בית יתומים, מין
קינד דארף אהיים, מין קינד איז נימ א יתומה, מין
קינד האט א מאמע און א מאמע. ווען שעהמען,
דארכסטו דיר שעהמען מיט מיר, אבער נימ מיט מין
קינד. אויף מיר קענען מענשען שטעלען מיט די פינגער
אבער אויף מין קינד, קענען נאר שטעלען די מענשען
וואס זי האבען נימ קיין געפיהל! דו הערסט מאמעניו
יעדען מענסטו זאגען אז מין קינד איז אונשולדיג, מין
קינד איז קיין פערברעכען נימ בעגאנגען! דארום בעם
איך...

נחום: וואס בעסטסטו מיר? אויף וועמען זאל איך רחמנות
האבען? אויף דעם קינד? א... פון דעם קינד וויל איך
נימ וויסען, איך וויל נימ הערען דערפון, איך וויל עס
נימ זעהען.

אביגדור: ווען אזוי? וועם גיטעלע מיט דעם קינד בליבען
ביי מיר!

מעבלע: גיטעלע פארג מיר: אויף עטליכע וואכען גיב אוועק
דאס קינד, מיר וועלען דיר אהיים נעמען מיר וועלען
ריפען דאקטארען, מיר וועלען דיר ראטעווען, דערנאך
וועלען מיר דיר אב ברענגען דאס קינד.

פייגע: יא מאכטער מינע מהו דיר אן.

שפרינצע: פאלג דעם מאמען גיטעלע, ער מינט נאך דיין
מובה.

גיטעלע: וואסווע? ווענען שוין אלץ האפנונגען פערלארען? אלץ
ווענען פערמאכט א אלץ שמירק צערייסען? נעמעניו מיר
מווען זיך שמירען, די מאמע קען דיר נימ האלטען,
דו מינט אוועק געהן פון איהר! געה מין קינד, די

מאמע וועט קומען צו דיר יעדען מאג, דיר ברענגען
שענע זאכען, זי געוונד מיין קינד! געה!
צוים: פיינע! האר אויס דא, איך קום באלד צוריק! (צום
קינד) קום מיט מיר.

קינד: מאמע!

גיטעלע: א!

קינד: מאמע!

גיטעלע: א! לאזט מיר! לאזט מיר! צו מיין קינד! וואס
וועלט איהר פון מיר? איך קען זיך מיט איהר נישט
שיידען. ביז און מיין טוידט וועל איך זיין מיט איהר!
אללע: גיטעלע!!! (גיטעלע פאלט געבן קינד).

פארהאנג פאלט.

פירטער אקט.

(א שפילטאט, פערשורענע קראנקע, גיטעלע אין א בעט,

געבן איהר א טישעל מיט פיעל רעצעפטן).

דאקטאר: און איינער האלבען שטונדע וואלען זי דאס בעט
פערשטעלען מיט א שפאניש ווענטעל.
דויעכטערין: און עס זא שלעכט מיט איהר?
דאקטאר: יא, זי קען העכסטענס לעבען נאך און האלבע
שטונדע.

דויעכטערין: א דאקטאר! איך וועל עס נישט קענען צו זעהן.
דאקטאר: אה איהר זענט א!... נישט, עס איז אנטער אזוי שלעכט
מיט די צוגעקומענע וועכטערנס. געבען זי איהר אבוסעל
סערזין פון דעם רויטען פלעטעל. אלע וואס פיהלען
זיך בעסער קענען אויף און האלבע שטונדע שפאניש
גען! (אב)

דויעכטערין: אה די דאקטוירים! זי האבען גאר קיין הערץ! זי
פיהלען גאר נישט! (אלע פאצינטישען געהן אב) גיטעלע כאפט
זיך אויף) נו ליעבע פרוי פיהלען זי זיך בעסער?
גיטעלע: יא אלע שמערצען זענען פון מיר אוועק, און איך
פיהל מיר בעסער. האט מען געטונקט נאך מינע עלטערן?
(געוואנג פון הינטער דער סצענע)

דויעכטערין: יא!

גיטעלע: איך מען אז מען וועט זי אומזוכט האבען איבער-
געשראקען.

דויעכטערין: איך דענק אז זעהן זיך מיט א מערען עלטערן
וועט איהר נישט מאכען!
גיטעלע: ווער וועט דאס?

וועכטערין: דאס זינגען די וועכטערין.

נימעלע: וואו זינגען זי?

וועכטערין: ביים ברעג פון טיה!

נימעלע: עס איז אזוי פינסטער! די זון איז שוין אונטער-

געגאנגען! פיהרט מיר צו צום פענסטער, איך וויל נאך

אמאד זעהן די זון (וועכטערין העלפט איהר, פאלט צוריק) א!

איך קען נישט! מיר איז אזוי קאלט! (וועכטערין נישט איהר

ספיריט) א! וואס איז דאס, עס איז אזוי פינסטער!

וועכטערין: דאס איז ווייז, פיהלען זי זיך שוין בעסער?

נימעלע: יא. עס איז מיר בעסער, עס איז מיר... אזוי ווארם.

(שראפט אמן עס קומען אריין אביגדור און שפרינצע.)

וועכטערין: שמול! רהיג! זי שלאפט!

שפרינצע: אביגדור וואס איז דאס? איך האב מורא אז דאס

איז א שלעכטער סימן.

וועכטערין: וואו זענען איהרע עלטערן?

שפרינצע: יא, וואו זענען זי? זי האבען דאך גענומען א

דראשקע פאר אונזערע אויגען.

אביגדור: זי האבען אדאי געמוזט אב טרעטען אין א שוהל!

אמרניסען אין ארון קירש.

שפרינצע: זאג נור האסטו געזאגט דעם... ווי זי האלט?

אביגדור: יא, איך האב איהם געזאגט. שא! שא! אט זי

געהען שוין!

(עס קומען אין נחום, פיינע און מעכלע.)

מעכלע: נו וואס הערט זיך?

וועכטערין: רהיג! זי שלאפט!

מעכלע: אי וועה! ווי זי האט זיך פערענדערט! איז מאמענדי

עס איז שלעכט.

פיינע: וועה איז מיר! אזא מן מאדנע שלאף! נו יא די אלטע

מאמע לעבט און אזא יונגער בוים מוז אפגערויסען ווערען

פון דער וועלט!

נחום: שא! פיינע, שוין לאנג מוז זי שמופט?

שפרינצע: איך ווייס נישט, אז מיר זענען אפגעקומען איז זי

שוין געשלאפען.

אביגדור: אפשר וועט גאט העלפען אז דער שלאף וועט איהר

נוט טהון!

פיינע: נחום, די האסט אונזעק געמאכען די ליכט אין שוהל?

נחום: יא!

פיינע: די האסט געדארפט אונזעקען א פאר מענטשען

תהלים זאגען.

אביגדור: געה זיך תהלים-זאגערס אין ניריאק.

נחום: די קראנקע מאנסבילען פון דאנען האבען מיר צוגעזאגט

אז זי וועלען תהלים זאגען פאר מיין קינד.

פיינע: ווען אזא אונגליק טרעפט זיך ביי אונז אין דער היים, אין

ארשע, לויפט מען אויף דעם הייליגען ארט; מען רייסט

קריעה! וואו זאל איך דא געהן? וואו זאל איך דא לויפען?

אז איך ווייס אפילו נישט וואו א בית עולם וואקסט.

נחום: נו אביגדור, חכם מינער! שעה האט איהר אויס-

געפיהרט! יעצט זעה דעם סוף!

אביגדור: דער סוף איז זעהר טרויריג, אבער וואס מינע

איהר עפעס מיט דעם ווארט איהר?

נחום: איך מיינ דו, זי! אלע וואס האבען געהאט א האנד

און מיין קינדס אונגליק. מע איז געגאנגען ווי מע האט

נישט געדארפט, מע האט געטהון וואס מע האט נישט גע-

דארפט, יעצט זעה וואס איז געווארען? זעה דעם סוף!

אביגדור: יא דער סוף איז זעהר א טרויריגער!

שפרינצע: אה אזא סוף קענען האבען אלע די וואס פאלגען

נישט א טאמען.

אביגדור: אבער נישט איך בין שולדיג אין גימעלעם סוף, שולדיג

זענט איהר און נאך א זעלבן מענשען ווי איהר זינט! מיט
איערע דינים מיט איערע מנהגים. מיט האט איהר פער-
קערצט איהרע טעג, פערטריבען פון דעם היים, און
פערוויסט איהרע יאָהרען

נחום: ער רעד נאך!

שפרינצע: ער ווייסט דען וואס ער רעד!

מעכלע: אָבער צו וואס מיינען אינגאנצען איערע רעד? וואלט
איה געוואלט וויסען. מיט איער רעדען קענט איהר יעצט
עפעס העלפען אונזער גיטעלען? אָה מאמעניו זעה זי
האט זיך אויפגעכאפט! גיטעניו —

פייגע: גיטעניו מאכטער מינע, מיר זענען אלע דא!

נחום: גיטעלע, דער מאמע איז אויך דא. דא בן איהר
וואו א הין קוקסט?

גיטעלע: איהר זעהט מיט האט מיר שוין אָבגעשניטען פון
אלע, איה שטארב שוין! מאמעניו בעג דא אן איה וויל
דיר געבען א קיש.

פייגע: אוי גאטעניו נעם מיר בעסער צו פאר מין קינד.

גיטעלע: האט מען געשוקט נאך מין קינד?

וועכטערין: בערוהייט זי זיך, איה האב יעצט טעלעפאניש-
אָנגעפראגט און מאן האט מיר געזאגט אז דאס קינד איז
שוין אויף דעם וועג אהער.

נחום: גיטעניו! טאכטער איה בן עס דער מאמע, דערקענסט
מיר?

גיטעלע: יא, יא!

נחום: א דער רבשע אין הימל איז זעהר א גוטער. דער-
טענש דארף קינמאהל זיין האפנונג ניט אויפגעבען. דא
ביסט שוין אסאך מאהל געוועהן בן מיר אזוי קראנק. עס
איז שוין געוועהן א צייט אז מען איז שוין געשטאנען.
מיט לעכט ארום דיר, דו געדענקסט פייגע? אין פון

דעסטוועגען אז גאט האט געוואלט האט ער דיר געשוקט.
א רפואה שלימה און דו ביזט געזונד געווארען. ביז איך
לעצטען אויגענבליק דארף מען דאנקען און לויבען גאט!
נאך גיטעניו יעצט איז פאר אונז אלע אנערנסטע שעה
געקומען, און איה וויל מיט דיר זאגען וידוי, מין קינד.

מעכלע: אוי טאטעניו!

גיטעלע: געדענקסט טאטעניו אז פון דעם סידור האסט דו מיר
געלערנט דאווענען נאך דארט אין ארשע, ווען איה בן
געוועהן א קליין קינד.

נחום: יא פון דעם סידור האב איה דא געלערנט דאווענען.
און יעצט מוז איה פון דעם זעלבן סידור מיט דיר זאגען
וידוי. גאט איז גערעכט און זיין משפט איז גערעכט.

גיטעלע: היינט טאטעניו וועל איה דיר קיין זאך אָבזאגען.

נחום: און זאג מיר נאך טאכטער מינע ווארט בן ווארט
אנא...

גיטעלע: אנא!

נחום: תבא!

גיטעלע: תבא

נחום: לפניך!

(דאס קינד לויפט אהין)

קינד: מאמעניו איה וויל בלייבען מיט דיר!

גיטעלע: אָה טאטעניו האב רחמנות אויף מיר, און אויף מין
קינד! נעם צו זיך דאס קינד. פארוואס זאל דאס אונז-
גליקליכע קינד בלייבען אויף דער וועלט אויף פרעמדע
האנד. צווישען פרעמדע מענשען. (בעגנשען קומט ארויף
א צובראכענער הער ד: בקשה פון א שטערבענדער טאכ-
טער: נעם צו זיך מין קינד! זי בלייבט אָהן א טאטע!
און אָהן א מאמע!

בעגנש: איהר טאטע איז דא!

אללע: ער! דא? בענושעמען?
 גחום: ער איז געקומען דער רוצח, יעצט ווען ון שטארבט!
 בענוש: גיטעלע!
 גיטעלע: בענושעמען איך שטארב!
 בענוש: גיטעלע דאס קינד נעם איך צו מיר!
 גיטעלע: אזוי? שטארב איך א גליקליכע...
 מעכלע: א! ווע! ווי? האט זיך פערענדערט, א! אדאקטאר!
 אללע: אדאקטאר! (דאקטאר בעטראכט ון, היסט איהר איבער
 דעקען "ווי איז געשטארבען").
 גחום: ברוך דיין האמת! א! גיטעלע, איז טוידט! געשטארבען
 איז אונזער קינד! געבראכען ווענען אונזערע הערצער.

פארהאנג פאלט.

ענדע.

אנאצור פון קלאסישע ליטעראטור.

אלע 5 באנדער פון

"הויז פריינד".

רעדאגירט פון מ. ספעקטאר.

פון דעם "הויז פריינד" איז שוין לאנג ניט געווען צו
 בעקומען אלע בענדער, און פיר די ערשטע צוויי בענדער
 אליין האט מען געזאמלט 5 רובל. יעצט האט די פערלאג
 "פראגרעס" אפגעדרוקט די בעסטע ליטעראטור פון אלע
 5 בענדער; עס ענטהאלט אומגעפער 1500 זייטען אויף
 שעהן פאפיער.

אין דעם אוצר פון די קלאסישע ליטעראטור, הויז פריינד" קומט מירן היסטארישע
 און וויסענשאפטליכע ארטיקלען, ריזעבעשריפטונגען, ערצעהלונגען פון דער נאטור גע-
 שויכטע, ידיעות וואס יעדער מענטש דארף וויסען, לעבענס-בעשריפטונגען פון גרויסע לייט,
 נייט ערשטונגען, אנעקדאטען, שטענע מעשיות, גלייכע ווערמלדן, שכל'דיגע ריידן פון
 גרויסע לייט, ערצעהלונגען, ראמאנען, מאָנאָלוג פון פאלגענדע ליטעראטור און דזשעז:

אבראמאָוויטש (מענדעלע מוכר ספרים); אַזאָבעלסא; אייווענ-
 שטארט; אמת; בערנשטיין; ברודערס ר.; גאלדפאדען;
 גארדאן י. 5.; גארדאן מ.; גורא; דאָליצקי; דאמארעצקי;
 דינעוואָהן; דרוקער; האַכבערג; האַפּפּמאן; וויסבערג; וועבער;
 זאמאָשטיין; זוסמאנאָוויטש; זיפערס; זאמילאָווסקי; זאנאָראָד-
 סקי; יאָנאָטוואָהן; יחזאש; כהן; ליענעבלום; ליטוונסקי;
 לערנער; סמאָלענסקי פ.; ספעקטאר; עטינגער; פּינסקי;
 פּרוג; פּריג; פּרישמאן; פּריעדבערג; פּרענק; פּריינד; צוויי-
 פּעל; צונזער; ציטראָן; קרוזער; ראבנינאָוויטש; רבי קצין;
 ריזבערג; שלום-עליכס; שר של ים און נאך אנדערע שרייבער.

אום אלע וואָלען קענען פּערשאַפּען דעם אוצר פון קלאסישע ליטעראטור
 האָבען מיר געשטעלט דעם פּרייז פּיר דאָס גאנצע ווערק "רובל, מומ פּאַרמא 2.50.
 געבונדען אין 2 פּאַרש-בענדער נאָך 1 רובל.

Я. ЛИДСКИЙ, Варшава, Налевки 36. (Телефонъ 61-63.)

י. לידסקי

בוכהענדלער

פערלענער

ווארשא נאלעווקי 32

אין מיין בוכהאנדלוג איז צובעקומען ביכער פֿון היינע אונד אויסלענדישע אויסגאבען.

דער גרעסטער אויסוואהל

פֿון זשארנאלישע, וויסענשאפטליכע אונד בעללעטריסטישע ביכער.

הויפט אנגענט פֿון אלע אמעריקאנישע אונד ענגלישע אויסגאבען, אלע סארטען לערער ביכער, מעטאדעס צו ערלערנען העבראיש, רוסיש, דייטש, ענגליש פֿראנצויז אונד שפאניש. אידישע נאמען (מוויק) פֿיר פיאנא אונד פֿידעל, פֿון דיא פאפולערסטע אידישע אפערעס און סקארפאוע נגונים.

פיללע סארטען טהעאטער שטיקע אונד פאלקס ליעדער.

פֿערשיעדענע סארטען אידישע בילדער אונד אנזיכטען.

פֿיעלע נייע סוסטערן אנזיכטס פאסט-קארטען שאנסטער אינהאלט, צום פֿיללינסטען פֿרייז. אייניגע סארטען יודישע אלבומס. א גרויסער אויסוואהל פֿון ווינש קארטען פֿון 50 קאפֿ פֿיר 100 שטיק ביז 75 קאפֿ א שטיק.

אויך קען מען ביי מיר בעקומען אלעס וואס אנבעלאנגט צום כפרים געשעפט. אלעס צוא דיא בילליגסטע פֿרייזען.

בעשטעלונגען ווערען רעיעל אין פינקטליך ערפילט.

א קאמפלאג פֿון זשארנאלישע ביכער ווערט אויף פֿערלאנג פֿריי געשיקט.

Книжный магазинъ Я. К. ЛИДСКІЙ, Варшава, Налева 32.

פערלאג „פראגרעס“ ווארשא

האט אב' געדרוקט

אלע ווערק פון דעם בעליעבסמען פאלקס-דיכטער

אברהם רייזען.

אין צוויי גרויסע בענדער פראכטפאל שעהן געדרוקט
אויף גוט פאפיער לויט די לעצטע מאדערנע אויספיהרונג
וואס ביזיעצט איז נאך אין יידיש אזוי שעהן ניט געדרוקט
געווארען, מיט דעם כילד פון דעם דיכטער.

ערשטער באנד:

ערצעהלונגען, בילדער, סקיצען, הומארגעסקעס,
און דראמעס פון דעם אלגעמיינעם לעבען.

צווייטער באנד:

פאעזיע.

ביידע בענדער ענטהאלטען ערך 500 זייטען.

פרייז פיר יעדען באנד 1 רובל 25 קאפ.
געבונדען אין פראכט באנד צו 40 קאפ' פיר א באנד.

מיט בעשעלונגען ווי הענדען:

Книгоиздательство „ПРОГРЕСС“
Я. ЛИДСКИЙ, Варшава, Належки 36. (Телефонъ 61-63).

די איבעריגע ווערק פון א. רייזען, ווערט איבערגעגעבען צום דרוק.
ביים ערשטנען וועט מען אין בעלארוסע אנטאמען בעקאנטשאפט.